

**TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
ÅBO YRKESHÖGSKOLA**

Opinnäytetyö

**LIIKETOIMINTANA
DOBERMANNKENNEL**

**Case: Kenneltoiminnan perustaminen ja
kantakoirien tuonti ulkomailta**

Anna Norelma

Bioalat ja liiketalous

Syyskuu 2010

Liiketalouden koulutusohjelma	
Tekijä Anna Norelma	
Liiketoimintana dobermannkennel	
Case: Kenneltoiminnan perustaminen ja kantakoirien tuonti ulkomailta	
Kansainväliset toiminnot	Ohjaaja(t) Paula Aali
Opinnäytetyön valmistumisajankohta Syyskuu 2010	Sivumäärä 60
<p>Dobermannkennelin perustaminen ja kennelin pitäminen nyky-Suomessa ei ole aivan niin yksinkertaista kuin ensinäkemältä ajattelisi. Kennelin perustamiseen liittyy paljon valmiotelevaa pohjatyötä, jotta kenneltoiminnasta tulisi kasvattajalle kannattavaa liiketoimintaa. Oman vaikeutensa uudelle kasvattajalle luo kenneltoimintaankin jalkautunut bisnesmaailman kova kilpailu, minkä vuoksi koirien terveys on kärsinyt, kun osa kasvattajista on keskittynyt liian lyhytnäköiseen jalostukseen voiton toivossa ja koirien terveyden kustannuksella. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan dobermannkennelin perustamiseen liittyviä valintoja ja sitä, miten uusi kasvattaja voi valinnoillaan vaikuttaa oman liiketoiminnan kannattavuuteen pitkällä aikavälillä keskittymällä koirien terveyteen.</p> <p>Dobermannien rotutyypillisten sairauksien lista on suhteellisen pitkä ja jalostuksessa käytetyn sukusiitoksen takia dobermannien perinnöllisten sairauksien esiintyminen on jatkuvassa nousussa. Kasvattajien tulisi tehdä yhteistyötä maailmanlaajuisesti dobermannin tulevaisuuden turvaamiseksi, mutta koska kyse on kuitenkin yritystoiminnasta, missä muut kasvattajat ovat käytännössä katsoen oman kennelin pahimpia kilpailijoita, on yhteistyön ja kasvattajien kennelkohtaisten yrityssalaisuuksien yhteensovittaminen erittäin hankalaa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön yksi tavoite on auttaa kasvattajaksi aikovaa selvittämään, mitä kaikkea tulisi ottaa huomioon aloittelevana dobermannkasvattajana. Vaikka tässä tulevalle yritystoiminnalle oli jo peruspilari hankittuna, loistava kantanarttu Italiasta, tulevaan kenneliin oli myös tarkoitus hankkia hyvä jalostusuros. Opinnäytetyön nyt valmistuessa, tulevalle kennelille on myös uros hankittuna jalostusuraa varten ja kenneltoiminnan edellytykset selvitettyinä. Ennen varsinaisen liiketoiminnan aloittamista on vielä useita haasteita selvitettävänä, mutta suurin osa niistä liittyy tilojen toimivuuteen ja muuhun käytännön järjestykseen. Terveempien koirien kasvattamiseen ja jalostusyhdistelmien harkintaan uutena kasvattajana tämä opinnäytetyö antaa hyvät mahdollisuudet.</p>	
Hakusanat: kennel, sukujalostus, kansainvälinen koiranjalostus, vastuullinen koirankasvatus, kenneltoiminta	
Säilytyspaikka: Turun ammattikorkeakoulun kirjasto	

Business and Administration	
Author Anna Norelma	
Doberman Kennel as a Business Case: Founding the kennel and importing breeding dogs from abroad	
International Operations	Instructors Paula Aali
Date September 2010	Total number of pages 60
<p>Starting a business in dog breeding in Finland is nowadays not quite as simple as it could seem to be at the first sight. This thesis focuses on how different choices effect the quality of doberman health wise and how a new starting breeder can help his or her own business in the long run, by focusing more on breeding healthy dobermans. The problems in dobermans' health are resulting much from too much competition between breeders and breeders focusing more on profiting from the business, than breeding healthy dogs.</p> <p>Doberman is quite a common breed internationally, but still the breeding population is shrinking all the time and genetically inheriting diseases are taking over in the breeding population. Breeders worldwide should co-operate in order to make the future doberman healthier and in order to keep the dog business possible also in the future. This is a big challenge because every breeder has his/her own business plans and company secrets, and the other breeders are their competitors. If the breeders cannot co-operate more, it could result to a situation where the whole doberman population is too inbred and it is impossible to get rid of inheritable diseases.</p> <p>One of this study's purposes was to help me as a becoming new breeder to find out all the needed information to be able to have a profitable good business without the cost of a healthy doberman. For me it was very important to have a good starting breeding doberman bitch, but also to have a good male in the kennel and in the future breeding plan. As this study is now finished, I have a male doberman, which has very good genetic background and a good possibility to become an excellent breeding male for my becoming kennel in the future. This study also gives good chances to be able to breed healthier dobermans in the future and even have a profitable business in dog breeding, even though before actually starting the business, there are still some challenges in organizing the facilities and other practical issues more suitable for this kind of business.</p>	
Keywords: dog breeding as a business, inbreeding, international dog breeding, responsible dog breeding	
Deposit at: Library of Turku University of Applied Sciences	

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 DOBERMANN-ROTU LIIKETOIMINTANA	10
2.1 Koirarotu	10
2.2 Käyttötarkoitus	23
2.2.1 Käyttökoirat	23
2.2.2 Näyttelykoirat	25
2.3 Virhekäsitykset rodusta	26
3 KENNELTOIMINTA	29
3.1 Kennelin perustaminen	29
3.1.1 Yrityksen perustamisen vaiheet	29
3.1.2 Sopivat puitteet kennelin pitämiselle	31
3.1.3 Kannattavuuden laskeminen	36
3.1.4 Fyysinen ja henkinen pääoma	37
3.2 Kennelnimen hakeminen	39
3.3 Vastuullinen kasvattaja	41
3.4 Koirankasvattajan eläinlääkärikustannukset	42
4 KOIRIEN TUONTI	44
4.1 Yrityksen tuontitoiminta	44

4.2	Kantakoirien hankinta	44
4.2.1	Ulkomailta tuotavista koirista tarvittavien papereiden selvitys	44
4.2.2	Kantakoirat sijoitusmuotona	48
4.3	Koirankasvattajan asema kansainvälisesti	49
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	51
	LÄHTEET	58
	LIITTEET	61

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus tutkia dobermannkennelin perustamiseen liittyviä valintoja ja dobermannkennelin ylläpitämistä Suomessa. Lisäksi selvitän terveiden koirien jalostamisen edellytyksiä liiketoiminnan kannalta. Nykyään Euroopan ja jopa EU:n sisällä on erilaisia lakeja ja sääntöjä liittyen dobermannien hännän ja korvien typistämiseen. Maiden eriävien lainsäädäntöjen vuoksi suomalaisten kasvattajien koirista ei ole yhtä kovaa kysyntää kansainvälisesti kuin ulkomaisista täystypistetyistä, sekä häntä että korvat leikattu, dobermanneista.

Suomalaisista dobermanneista, joita ei Suomen lain mukaan saa typistää ollenkaan, ei siis ole suurta kysyntää maissa, joissa typistetyt koirat saavat osallistua kilpailuihin. Tämä johtuu siitä että usein ulkomailla täystypistetut koirat menestyvät näyttelyissä paremmin. Pelkästään käyttökoiraksi, esimerkiksi suojelukoiraksi, jäljestäjäksi, pelastuskoiraksi, poliisin tai tullin käyttöön ja käyttökoirakokeita varten hankittava koira voi sen sijaan olla luonnonmukainen eli luomu, jonka korvat ja häntä ovat leikkaamattomat.

Koirien korvien typistäminen on ollut kauemmin Suomessa kiellettyä kuin häntien typistäminen. Monissa muissakin Euroopan maissa korvien typistäminen on nykyään kiellettyä eläinsuojelulakien mukaan, mutta hännän typistäminen on vielä useassa näissäkin maissa sallittua. Tämä olisi monien roduntuntijoiden mukaan Suomessakin otettava uudelleen harkintaan, sillä kun koirat joutuvat asumaan niille luonnottomissa tiloissa, asunnoissa sisällä, ne voivat innostuessaan hakata vahvan häntänsä verille tai jopa poikki asti esimerkiksi huonekaluja vasten. Vanhemmalla iällä hännän typistäminen on koiralle melkoisen hankala operaatio ja parantuminen voi olla kivuliasta. Pennun häntä typistetään muutaman päivän ikäisenä, eikä siitä koidu koiralle oikein tehtynä mitään haittaa eikä merkittävää kipua.

Koska koirien typistäminen jakaa edelleen voimakkaasti ihmisten mielipiteitä, jopa Suomessa, kannattaa uuden kasvattajaksi aikovan selvittää tarkkaan kennelin kannat-

tavuutta ja mieltä kyseisen rodun edustajien kysyntää ja tarjontaa niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Monet suomalaisetkin harrastajat kun ostavat vielä mielellään typistetyt dobermannin, eikä esimerkiksi Venäjälle, josta voi ostaa täystypistetyn dobermannin suurin piirtein samaan hintaan kuin Suomesta luomun, ole kovinkaan pitkä matka.

Dobermann on aika yleinen koirarotu monissa maissa ja vaikka se ei ainakaan vielä ole kokenut muutamien muiden rotujen tapaan varsinaista muoti-ilmiötä ja sen seurauksena liikajalostusta, on rodulla kuitenkin omat rodunomaiset sairautensa. Muutama muu rotu on esimerkiksi tv-sarjojen kuuluisten koirien takia kärsinyt Suomessa niin kuin ulkomaillakin liikajalostuksesta, kun yhtäkkiä jokainen kotitalous on halunnut oman Lassien eli pitkäkarvainen collien, poliisikoira Rexin eli saksanpaimenkoiran, Disney-elokuvan Kotia kohti, kultaisen noutajan tai tv-sarja Frasierin Eddien jackrusseinterrierin. Räjähdysmäisen suosion takia muutamat rodut ovat menettäneet juuri liikajalostuksen takia hyviä rotupiirteitään ja tilalle on tullut mm. huonohermoisia ja sairaita koiria.

Dobermannien sairauksista vain harvoissa tapauksissa on todisteita siitä, että sairaudet olisivat perinnöllisiä, mutta silti joitain sairauksia esiintyy joissain tietyissä sukulinjoissa toisia enemmän. Tästä syystä uuden kennelin perustajan olisi hyvä tietää missä suvuissa sairauksia on havaittu, jotta uusi kasvattaja voisi valita kantakoirikseen mahdollisimman terveitä koiria. Valitettavasti kaikkien kasvattajien ensisijainen kiinnostus ei ole koirien terveys, vaan kuten jokaisen liiketoiminnan alalla, on koirienkasvattajistakin osa perustanut kennelin yksinomaan mahdollisten liikevoittojen toivossa.

Todellisuudessa koirankasvattajana ei rikastuta, sillä kuten ihmisilläkin, koirilla tulee väistämättä sairauksia ja loukkaantumisia ja kasvattajalle saattaa usein tulla myös muita liiketoimintasuunnitelmiin kuulumattomia vaikeuksia. Esimerkiksi sairauksien ja loukkaantumisien vuoksi lääkärikuluihin voi äkkiä kulua sievoisia summia. Jalostuskoiraksi hankitulle koiralle sairaus tai loukkaantuminen voi tarkoittaa koiran muuttamista jalostuskäyttöön kelpaamattomaksi. Kasvattajalle jalostuskoirasta kotikoiraksi muuttuminen tarkoittaa yhtä kuin mahdollisten tulojen menetyksiä ja vain yhtä suuta lisää ruokittavana. Jalostuskoiraksi kelpaamattomasta koirasta tuleekin kasvattajalle

ikävästi ilmaistuna vain taakka ja rahareikä, sen sijaan että koira olisi osa kasvattajan liiketoiminnan tulolähteitä. Tällaiset mahdolliset takaiskutkin on kasvattajaksi ryhtyvän hyvä ottaa huomioon ja miettiä etukäteen, miten tällaisissa tilanteissa itse menettelisi ja kysyä vaikka tutuilta kasvattajilta, miten he ovat vaikeissa tilanteissa menelleet.

Yksi käytetty vaihtoehto jalostuskoirien kohdalla on jalostusuran jälkeen koiran sijoittaminen eläkekotiin. Koiran omistajuus pysyy kasvattajalla, mutta koira asuu uudessa kodissa ja sijoituskoti hoitaa koiran ylläpidon, jolloin kasvattajalle jää enemmän aikaa varsinaiseen jalostustyöhön ja jalostuskoiriinsa. Tällöin kasvattajalla ei kulu tarpeettoman koiran ylläpitoon yritystoiminnan vähäisiä varoja.

Itse omistan aviomieheni kanssa tällä hetkellä kolme dobermannia; kolmevuotiaan nartun sekä kaksivuotiaan ja puolivuotiaan uroksen. Vaikka narttu on ensimmäinen dobermannini, olen jo yli kymmenen vuoden ajan hankkinut tietoa rodusta ja moneen kertaan harkinnut aikaisemminkin dobermannin hankkimista. Narttumme on hankittu pentuna Italiasta ja sen vietyä koko sydämeni koiraharrastukselle ja dobermannille rotuna olen kiinnostunut myös dobermannikennelin perustamisesta.

Kotonamme asuva kaksivuotias uros ei ole ensimmäinen koira, joka on nartun jälkeen tullut, mutta se on ensimmäinen joka tuli jäädäkseen. Olen nimittäin ottanut kotiini lyhyemmiksi ajoiksi myös muutamia koiria, jotka olisivat ilman väliaikaista kotia joutuneet lopetettaviksi. Neljästä sijaishoidossa olleesta koirasta kolme oli dobermanneja, yksi narttu ja kaksi urosta, sekä yksi uros, joka oli muun rodun edustaja. Kaikki nämä väliaikaisesti meillä asuneet koirat olivat jo aikuisia ja usean aikuisen koiran kanssa asuminen sekä niiden hoitaminen antoi aivan uudenlaisen perspektiivin kasvattajan työhön. Kaltoin kohdeltujen ja kotia vaihtaneiden aikuisten koirien kanssa työskentely tuntui aika ajoin mahdottomalta. Ajatus hiipi mieleen siitä, että kasvattaja ei ehkä ollut tarpeeksi hyvin valistanut ihmisiä kuinka suuri sitoumus koira – varsinkin vaativa rotu, kuten dobermann – on.

Henkisen pahoinvoinnin ja suuren ihmisiin kohdistuvan varautuneisuuden lisäksi si-
jaishoidossa olleista koirista yhdellä oli erittäin huono selkä. Nuoren koiran selvästi-
kin perinnöllinen ongelma tuotti sille kipuja ja aiheutti selkeästi aggressiivista käyttäy-
tymistä niin muita koiria kuin myös ihmisiä kohtaan. Todennäköisesti koiran selän
ongelmat johtuivat siitä, että koiran jalostuksessa oli käytetty huonon perimän omaa-
via yksilöitä joko tahallisesti tai tahattomasti. Koiran kipujen ja niistä aiheutuvan häi-
riökäyttäytymisen katseleminen sai minut ajattelemaan koirien jalostusta koiran näkö-
kulmasta ja halusin ryhtyä itse kasvattajaksi voidakseni edesauttaa terveiden koirien
jalostamista ja kasvattamista sekä ihmisten valistamista tämän upean rodun kohdalla.
Kasvattajana minulla tulisi olemaan hyvin suuri rooli pentujen elämänlaatuun uusien
kotien valitsemisen kautta.

Kotonamme asuva kaksivuotias dobermannuroos on lähtöisin Venäjältä ja se tuli mi-
nulle jo perheessä olleena eikä suoraan kasvattajalta. En ole saanut entisiltä omistajilta
selville onko koiralla laisinkaan papereita, joten mietimme mieheni kanssa, josko
hankkisimme seuraavaksi uroksen, jolla olisi viralliset asiakirjat ja jota sitten voisim-
me käyttää jalostukseen. Yhtenä opinnäytetyön tarkoituksena on ollut auttaa minua
selvittämään, mistä olisi paras hankkia seuraava kantakoira, joka sopisi parhaiten tule-
valle kenneltoiminalleni ja hyödyttäisi mahdollisimman hyvin myös liiketoimintaani.
Puolivuotias erinomaisen hyvästä suvusta periytyvä uroksemme saapui meille Serbias-
ta loppuvuodesta 2009 ja opinnäytetyön kirjoittamisesta ja lähteiden tutkimisesta oli
suuri apu uuden tulokkaan valitsemisprosessissa.

Näin virallista dobermannikennelin perustamiseen liittyvää tutkimusta en tiedä olevan,
ja kun olen yrittänyt hankkia mahdollisimman paljon tietoa voidakseni perustaa do-
bermannikennelin, en ainakaan ole löytänyt vastaavia teoksia etsiessäni tarvittavia tie-
toja. Suurimman osan lähdetiedoista olen hakenut Suomen Dobermannyhdistyksen
kotisivuilta ja sieltä olevista linkeistä, sekä tuntemiltani kasvattajilta, pitkään mukana
olleilta dobermanniharrastajilta ja käyttänyt omia vuosien varrella kokemusten kautta
koirista karttuneita tietoja.

2 DOBERMANN-ROTU LIIKETOIMINTANA

2.1 Koirarotu

Historia

Dobermann koirarotu on peräisin Saksasta. Rotu on ainoa saksalainen rotu, joka kantaa ensimmäisen tunnetun kasvattajansa, Karl Friedrich Louis Dobermann, nimeä (Asumaa 2008 [viitattu 18.11.2008]). Louis Dobermann eli Itä-Saksassa Thüringenin alueella Apoldan kaupungissa vuosina 1834-1894. Hänestä on kirjoitettu paljon, mutta vain pieni osa siitä on tosiasioihin perustuvaa. Kotikaupunki Apoldankaan kirkonkirjat eivät anna hänestä mitään varmaa tietoa. Suurin osa Louis Dobermannia koskevista tiedoista on saatu hänen pojaltaan tai muutamilta rodun ensimmäisiltä kasvattajilta. (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008].) Perimätiedon mukaan Louis Dobermann oli ammatiltaan veronkantaja, ulosottomies ja kaupungin koirarankkuri (Asumaa 2008 [viitattu 21.11.2008]). On myös väitetty Dobermannin olleen töissä kaupungin teuras-tamossa tai työskennelleen yövartijana.

On hyvin mahdollista että Louis Dobermann on työskennellyt jokaisessa yllämainitussa ammatissa, sillä eiväthän ne sulje pois toisiaan. Selvää on kuitenkin se, että oli hän missä näistä ammateista tahansa, suojeluviettiäinen koira olisi ollut hyvä tuomaan turvaa hänelle. Koiraharrastukselle hän olikin ennen kaikkea omistautunut ja halusi itselleen vartio- ja suojelukoiran, jolla olisi vahvat leuat, hyvä hajuaisti, rohkeutta, kovuutta ja voimakkaasti kehittynyt suojeluvaisto (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008]).

Dobermann aloitti kasvatustyönsä haluamansa koiran saamiseksi 1870-luvulla. Nykyisin rotumääritelmä keskittyy enemmän koiran ulkoisiin piirteisiin, mutta Louis Dobermannin ensisijainen tavoite oli koiran luonteen kehittäminen. Hän onnistuikin jalostamaan voimakkaan suojeluvietin koiriinsa, mistä tuli sittemmin rodun menestyksen perusta. (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008].)

Moninaisen ammattikirjonsa ansiosta Dobermannilla oli mahdollisuus valita koiransa suuresta koirakannasta ja käyttää niitä koiria omaan kasvatustyöhönsä mitkä juuri häntä miellyttivät. Hän valitsi jalostukseen erityisen teräviä yksilöitä ja Dobermannin koirat olivatkin erittäin kuuluisia vankasta luonteen lujuudesta ja taidosta käyttää hampaitaan (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008]).

Kirjaa tekemistään risteytyksistä Louis Dobermann ei pitänyt, sillä puhdasrotuisia koiria ei siihen aikaan ollut juuri ollenkaan Saksassa tai muuallakaan Euroopassa, poikkeuksena Englanti. Jalostukseen Dobermann siis käytti sekarotuisia koiria ja joitakin sen ajan rotukoirien risteytyksiä päästäkseen haluamaansa tulokseen. Ensimmäiset dobermannit, jotka vietiin virallisesti rekisteriin, olivat Goswin Tischlerin (1859-1939), von Grönland – kennelin kasvatteja. (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008].)

Louis Dobermannin yritti jalostaa töpöhäntäisen dobermannin tyypistämisen välttämiseksi, mutta yritykset töpöhännän jalostamisesta jäivät kuitenkin pelkästään yrityksiksi. Koska Dobermann ei pitänyt kirjaa risteytyksistään, on mahdotonta sanoa varmaksi mistä koirista dobermanni on jalostettu. Nykyisistä roduista ulkoisesti dobermannia eniten muistuttavat rottweiler, beauceron ja pinseri, ja rottweileriä onkin usein väitetty dobermannin esi-isäksi (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008]). Saksan Dobermanniyhdistyksen perustaja ja von Thüringen-kennelin omistaja Otto Göller (1852-1922) oli kuitenkin sitä mieltä että rottweilerilla ei ollut mitään tekemistä dobermannin varhaisessa kehityksessä, vaan vanha, usein töpöhäntäinen saksalainen paimenkoira, nyttemmin jo sukupuuttoon kuollut – ei siis schäfer, lyhytkarvainen taistelukoira, tanskandoggi ja saksanpinseri olivat rotuja joita, Dobermann käytti risteytyksissään. Myös teurastajankoiria on esitetty dobermannin varsinaisiksi esi-isiksi. (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008].)

Vuoden 1898 erään saksalaisen koiralehden joulukuun numerossa dobermanneja käsittelevässä artikkelissa kirjoitettiin näin: ”1860-luvun lopulla eräs Dietsch niminen sorakuopan omistaja Apoldasta omisti siniharmaan pinserityyppisen nartun, jonka hän paritti mustalla teurastajankoiralla. Uroksella oli jo dobermannille ominaiset värimer-

kit ja se oli risteytys paimenkoirasta ja teurastajankoirasta. Louis Dobermann risteytti näiden kahden koiran jälkeläisen saksanpinslerillä. Tämä lienee tämän päivän dobermannin alkuperä.” Jos tähän artikkeliin on uskomista, olisivat dobermannin esi-isät jonkinlainen harmaa pinsleri, nykyisen dobermannin värinen teurastajankoira ja sikäläinen paimenkoira. (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008].)

Monet asiantuntijat ovatkin sitä mieltä, että teurastajankoira on vaikuttanut dobermannin kehitykseen kaikkein voimakkaammin. Teurastajankoiran pääasiallinen käyttötarkoitus oli karjan paimentaminen, johon myös alkuaikojen dobermannia käytettiin. Käyttötarkoituksen lisäksi teurastajankoiran ja dobermannin yhteyden puolesta puhuvat ulkonevat yhtäläisyydet, sillä pinslerin lisäksi teurastajankoira oli ainoa rotu, jolla oli lyhyt karva ja nykyisen dobermannin kanssa samankaltainen väritys. Kasvattaja Albert Ammonin (1899) mukaan, alkuaikojen dobermannin pystyi erottamaan teurastajankoirasta vain leikattujen korviensa ansiosta. (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008].)

Myös ranskalaisen beauceronin kanssa dobermannilla on lukuisia yhteneväisyyksiä, joista ilmeisin on täysin identtiset väri vaihtoehdot kummallekin rodulle. Beauceron on myös samankokoinen ja sillä on samanlainen pää kuin dobermannilla. On hyvin mahdollista, että Napoleonin mukana 1800-luvun alkupuolella taisteluissa venäläisiä vastaan Itä-Saksassa olleita beauceroneja oli risteytynyt sikäläisten koirien kanssa ja beauceron olisi esi-isänä mainitulle teurastajankoiralle, ja sitä kautta vaikuttanut dobermannin kehitykseen. (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008].)

Myöhemmin dobermannin rodunkehityksessä käytettiin myös manchesterterrieriä ja englanninvinttikoiraa, joita käytettiin lähinnä kauniimman ulkomuodon saavuttamiseksi. Molemmat kuitenkin toivat epätoivottuja luonteenpiirteitä ja liiallista kevytrakenteisuutta sekä huonoa liikuntaa dobermannin fyysiseen puoleen. Dobermannin oli tarkoitus toimia hyvänä käyttökoirana ja kyetä raskaaseenkin työhön. Yhteenvetona voidaan todeta, että dobermanni on alkuperältään varsin sekalainen rotu. Vastuunalaisen kasvatuksen tuloksena dobermannista on tullut käyttökoira, jonka rohkeus, rakenne ja nopeus ovat tehneet siitä loistavan yleispalvelukoiran. Jopa tyypistetyt korvat ja

leikattu häntä ovat omalta osaltaan vaikuttaneet sen soveltuvuuteen maailman parhaaksi käyttökoiraksi. (Asumaa 1992 [viitattu 21.11.2008].)

Ensimmäiset dobermannit Suomeen, Helsingin poliisilaitoksen käyttöön, toi 1900-luvun alussa ratsumestari Henrik Calonius. Nämä Saksasta tuodut dobermannit olivat kotimaassaan koulutettuja poliisikoiria. Vaikka Suomessa oli dobermanniharrastajia jo 1900-luvun alussa, kasvatus- ja jalostustyö oli silloin vielä hyvin hajanaista. Vasta vuoden 1950 jälkeen, jolloin Suomen Dobermanniyhdistys, alkuperäiseltä nimeltään Suomen Dobermannpinseriyhdistys, perustettiin, dobermannijalostus lähti varsinaisesti käyntiin Suomessa. (Paasio 2009 [viitattu 22.3.2009].)

Nykypäivän tilanne

Dobermann on nykyään rotuna varsin surkuhupaisassa asemassa. Tämä entisaikojen komeana ja ylväänä tunnettu perhekoira on joutunut eripuolilta satelevien arvostelujen ja vaatimusten ristituleen. Koska koirakennelin pitäminen on nykyään yhtäläillä liiketoimintaa kuin minkä tahansa alan liiketoiminta, se tuo paljon ikäviä piirteitä liike-elämästä koiraharrastajien pariin ja myös aiheuttaa paljon haitallistakin kilpailua kasvattajien kesken. Nämä kilpailuasetelmat ja liike-elämän tuloshakuisuus valitettavasti tulevat selkeimmin esiin koirien terveydentilan heikkenemisenä ja puutteina sekä kasvattajien että koirien omistajien koiranhoitoon liittyvissä asioissa.

Vaikka Suomessa kaikkien koirarotujen yksilöiden kokonaismäärä kasvaa jatkuvasti ja useassa koiraperheessä on useampi koira vain yhden koiran sijaan, ovat koirahoitolat täynnä uusia koteja etsiviä hylättyjä tai huonosti kohdeltuja koiria. Myös internetin myynti- ja ilmoituspalstat tulvivat ilmoituksista, joissa nimenomaan erittäin nuoret koirat etsivät uutta kotia ihmisten muuttuneiden elämäntilanteiden takia. Tämä viestii siitä, ettei koiran ottamiseen suhtauduta riittävällä vakavuudella, eikä mietitä, että koiran omistaminen on sitoumus moniksi vuosiksi eteenpäin.

Jos rotukoiran omistamista ajattelee vain sijoituksena, eikä ensisijaisesti perheenjäsenen hankkimisena, ei kannattaisi koira hankkia ollenkaan. Vaikka onkin totta, että

rotukoirien hinnat ovat jatkuvasti olleet nousussa ja siksi hankinnassa täytyy ajatella taloudellistakin puolta, ei koiraan sijoittaminen tai kenneltoiminnan aloittaminen ole kuitenkaan vain taloudellinen kysymys. Valitettavasti lisäsysäyksen tähän koirienkin kertakäyttökulttuuriin antaa yhteiskunnan kertakäyttökulttuurin lisäksi juuri koirankasvattajien liian tuloshakuinen, kylmä, liike-elämälähtöinen asenne ja lyhytnäköisyys, jotka tuntuvat nykyään olevan yhä useamman uuden ja miksei vanhemmankin koirankasvattajan tärkeimmät kennelyrittämisen syyt.

Internetin ilmoituspalstojen ilmoitukset viestivät myös ihmisten välinpitämättömyydestä eläimiä kohtaan sekä vieraantumisesta eläinmaailmasta ja kykenemättömyydestä ymmärtää eläimiä sekä niiden käyttäytymistä. Silti vaikka omistajat välittäisivät lemmikeistään ja tahtoisivat niiden parasta, ongelmia tulee useimpien ihmisten olemattomien kykyjen vuoksi, kun tarpeena olisi kommunikoida eläinten kanssa. Moni koira etsii uutta kotia siitä yksinkertaisesta syystä, etteivät ihmiset osaa lukea koiran antamia signaaleja esimerkiksi turhautumiseen, yksinäisyyteen tai kiputiloihin liittyen, vaan tulkitsevat koiran hankalaksi. Koiran käyttäytyminen leimataan mahdottomaksi ja omistajat antavat periksi ennen kuin ovat edes yrittäneet ymmärtää koiraparkaa.

Näitä pitovaikkeuksien eli häiriökäyttäytymisen takia uutta kotia etsiviä koiria ja usein pääasiallisesti ei-rekisteröityjä dobermanneja tai dobermannsekoituksia annetaan tai myydään ilmoituspalstojen kautta monia kertoja eteenpäin. Usein vielä siinäkin tilanteessa ihmiset ajattelevat vain omaa parastaan ja haluavat saada myydessään koirasta mahdollisimman hyvin hinnan. Koirista pyydetään aivan käsittämättömiä summia, ja tärkein asia, hyvä loppuelämän koti jää usein toissijaiseksi. Asiaa ei ajatella laisinkaan koiran kannalta, joka usein kokee itsensä hylätyksi ja epäonnistuneeksi tehtävässään joutuessaan eroon laumastaan eli ainoasta tutusta perheestään.

Dobermannin tulisi luonteeltaan olla rohkea ja valpas, mutta ehdottomasti myös itsevarma ja peloton, jotta sen ärsytyskynnys pysyy riittävän korkeana. Kiertokoira-prosessissa koiran itsetunto kokee kovia kolauksia ja usein koira oppii olemaan luottamatta ihmiseen sekä tekemään itse kaikki päätökset. Tämä johtaa usein siihen, ettei koira odota ihmisen lupaa esimerkiksi hyökätä ”kotiintunkeutujan”, vieraan ihmisen

kuten perheessä vierailijan kimppuun, vaan hoitaa itse tilanteen parhaaksi näkemällä tavallaan. Tämä johtuu siitä, että koira kokee olevansa laumanjohtaja ja olevansa vastuussa tapahtumien kulusta.

Koirien puremiset johtuvat lähes aina väärinkäsityksistä ja silloinkin ihmisen tahattomasti koiralle opettamista tavoista toimia tilanteissa. Koiran useasti vaihtaessa kotia, eli laumaa, se kokee hylätyksi tulemisen tunnetta ja koska dobermannit ovat luontaisesti suojeluskoiria, voi koira kokea epäonnistuneensa edellisessä perheessä laumanjohtajan tehtävissä, jonka takia se yrittää seuraavaksi vielä kovemmin suojella laumaansa ja hoitaa laumanjohtajan tehtävän, vaikka sen ei tarvitsisi tehdä näin, vaan antaa oikean laumanjohtajan eli isännän tai emännän hoitaa tilanteen.

Louis Dobermannin koirat, ensimmäiset dobermannit, olivat lujaluonteisia ja osasivat tarvittaessa käyttää hampaitaan – kasvatuksen lähtökohtana oli siis työsuoritus. Louis Dobermannilla oli tarve hyvälle työkoiralle, ja hän alkoi sen seurauksena kasvattaa koiria, ensin omaan tarpeeseensa ja vasta myöhemmin harjoittamaan koirankasvatusta liiketoimintana myyden hyviä työkoiria niitä tarvitseville.

Nykyisinkin kuulee entistä useammin väitteen ”dobermann on ennen kaikkea palveluskoira”. Palveluskoira käsitteenä sisältää kuitenkin hyvin yksilöllisiä tulkintoja, eikä omistajalle hyvä palveluskoira välttämättä tarkoita sitä, että kaikki koiraharrastajat lukisivat yksilön palveluskoiraksi lainkaan. Useat harrastajat, jotka vannovat dobermannin palveluskoiraväitteen nimeen, vaalivat samanaikaisesti vanhaa historiallista ja perimätietojen mukaista Louis Dobermannin palveluskoiraa, jolla ei ollut ainuttakaan tulosta nykyisenkaltaisista palveluskoirakokeista. (Ihantola 2009 [viitattu 22.3.2009].) Tämä on sikäli hullunkurista, että saadakseen palveluskoira-nimikkeen, koiran on nykyään suoritettava erinäisiä nimenomaan ennakoita harjoiteltuja työsuorituksia hyväksytysti. Louis Dobermannille riitti että hänen koiransa suorittivat lähinnä suojelutyötä hänen työtehtäviensä turvaamiseksi aina tilanteen mukaan. Kyse oli siis puhtaasti ihmisen ja hänen parhaan ystävänsä välisestä suhteesta, luottamuksesta toista kohtaan ja koirien kykyä ottaa erilaisia käskyjä vastaan ja toimia niitten puitteissa isäntää tehtävässään auttaen.

Palveluskoiraksi mielletään yleisesti ottaen koira, joka on saavuttanut koulutuksellisia tuloksia palveluskoirakentällä. Yleisesti hyväksyttäviin lajeihin kuuluvat ainakin suojelukoulutus, pelastuskoirakoulutus ja rauniokoirakoulutus. Kuitenkaan suurin osa aktiiviharrastajista ei missään nimessä hyväksyisi palveluskoira-nimikkeen alle koiria, jotka työskentelevät esimerkiksi erilaisissa tilanteissa vanhusten, lasten tai vammaisten parissa tai koiria, joiden kykyinä on erilaisissa hälytystehtävissä haistaa vaikka home, savu, kasvit tai sienet. Harrastajien mielipiteet myös TOKO- ja agilitykoirista vaihtelevat suuresti. (Ihantola 2009 [viitattu 22.3.2009].)

Osalle harrastajia koira on palveluskoira ainoastaan silloin, kun sillä on tarpeeksi suuri määrä tuloksia arvostetuista palveluskoirakilpailuista. Suurelle yleisölle on tietenkin helppo vakuuttaa koiran erinomaisuus hienojen palkintojen ja kirjallisten arvosteluiden avulla. Tämän seurauksena virallisia palveluskoirakokeita hyvin tuloksin suorittaneita koiria pidetään taloudellisestikin arvokkaina koirina, koska niiden jälkeläisiä on helppo myydä tuleville pennunostajille nojautuen vanhempien hyviin tuloksiin. Alueita, joissa kilpailuja ei pidetä, ei siis välttämättä pidetä oikeina palveluskoiran tehtävinä. Monen dobermann-aktiiviharrastajankin mielestä koira, joka toimii luontaisesti vain sen omimmassa tehtävässä ihmisen parhaana ystävänä, on täysin epäonnistunut yksilö, vain ja ainoastaan sen vuoksi ettei sillä ole tuloksia tietyissä ihmisen määrittelyissä ja tuomaroimissa kokeissa. Sen luonteen ominaisuudet saattavat olla mitä parhaimmat jalostuksenkin kannalta, mutta ilman virallisia koetuloksia sitä ei pidetä hyvänä jalostuskoirana. (Ihantola 2009 [viitattu 22.3.2009].)

Kokeisiin osallistuminen ja niistä hyvin tulosten saaminen on tottakai ihailtavaa ja varmasti myös usean koiranomistajan haaveena ja tavoitteena. Silti pelkkä koiran koe- ja näyttelymenestys ei takaa sitä, että sen jälkeläiset automaattisesti menestyisivät samoissa lajeissa ja olisivat arvokkaampia koiria taloudellisesti arvioituina kuin vähemmän menestyneiden koirien jälkeläiset. Suomessa, niin kuin useassa muussakin maassa, on käynyt niin, että näyttely- ja palveluskoirien saavutusten ihailun sijaan nämä tuloshakuiset aktiiviharrastajat kohtelevat usein ilman tulosta olevia koiria ja näiden omistajia hieman vähätellen, eivätkä pidä pelkkiä kotikoiria minkään arvoisina.

Tiedemiehet ovat kokeillaan tieteellisesti todistaneet, etteivät koiran opitut ominaisuudet periydy sen jälkeläisille (Ihantola 2009 [viitattu 22.3.2009]). Siksi on typerää, että jalostustoimintaa halutaan jatkaa vain tuloksia omaavilla koirilla. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että jokaisella koiralla, joka ei ole saanut virallisia tuloksia, olisi jalostukseen tarpeeksi hyvä perimä, mutta vaikka koira ei syystä tai toisesta olisi palveluskoirakenttien tai näyttelykehien voittaja, ei se pelkästään saisi olla syy olla käyttämättä tiettyä yksilöä jalostuksessa.

Alunperin erilaiset luonne- ja käyttäytymistestit kehitettiin sitä varten, että koiranjalostuksessa pystyttäisiin ottamaan huomioon erilaisia käyttäytymisen osatekijöitä. Ihmisten valtava kilpailuhalu on kuitenkin vaikuttanut kaikkiin näihin luonnetta ja käyttäytymistä mittaaviin testeihin niin, että testien tarkoitus on kääntynyt pääläelleen. Sen sijaan, että testeillä suljettaisiin pois jalostuskäytöstä muutamia huonoimmin toimivia yksilöitä, hyväksytäänkin jalostukseen vain pieni osa testeissä parhaiten menestyneistä yksilöistä. Näihin käyttäytymiskokeisiin perustuvaa karsintaa tehdään nykyään liian voimakkaasti, sillä mitään näyttöihin perustuvaa saavutusta tämän jalostuskoirien kannan supistaminen ei ole saanut aikaan. (Ihantola 2009 [viitattu 22.3.2009].) Karsintaan vaikuttaa tietenkin kasvattajien mieltymysten lisäksi suuren yleisön mielipide ja liiketoimintaan liittyvä kilpailu sekä tulosten varjolla helppo markkinoitavuus.

Koska kasvattajia on nykyään runsaasti, eikä koirankasvattamisen aloittamiseen tarvita paljon resursseja, on myös syntyviä pentuja melko paljon. Sen lisäksi, että dobermanikasvattajia on paljon, löytyy myös paljon rekisteröimättömiä pentuja teettäviä itseään mahdollisesti kasvattajiksi kutsuvia ihmisiä, mutta jätettäköön ne tässä työssä kokonaan käsittelemättä. Kansainvälisessä mittakaavassa katsottuna uusien harrastajien määrään verrattuna dobermanpentujen lukumäärä on suuri, joten tämänkin liiketoiminta-alueen yksi tärkeistä menestymisvalteista on näkyvä ja perusteellinen markkinointi.

Internet on mahdollistanut kasvattajillekin aivan uudenlaiset mahdollisuudet ja lähes kaikilla kasvattajilla on kennelin nettisivut olemassa. Niiden sisällön täytyy olla hel-

posti ostajaehdokkaan luettavissa ja ne on tehtävä mahdollisimman houkutteleviksi, jotta sivuille mahdollisesti myös vahingossa eksyvä kiinnostuisi lukemaan lisää asiaa. Usein kasvattajat ovat myös listanneet linkeiksi toisten saman rodun kasvattajien nettisivuja. Kaupallisesti hyvät sivut helpottavat kasvattajia uusien kotien valitsemisessa sikäli, että suuremmasta kyselijäjoukosta on tietenkin helpompi valita vain parhaat kodit koirille. Silti kasvattajan nettisivujen tasosta ja niillä olevasta informaatiosta pystyy päättämään vain tiettyjä asioita, ja harvoin markkinoinnissa käytetään muuta kuin vain positiivisia ja hyvin myyviä puolia.

Ihmiset haluavat usein ostotapahtumassa, oli sitten kyse koirista tai mistä tahansa muusta, kuulla mahdollisimman vähän faktoja, ja tekevät monesti ostopäätöksen enemmän tunteiden ja mielikuvien kuin varsinaisten ostettavan tuotteen ominaisuuksien pohjalta. Huippuyhdistelmä-vanhempien pentuja ja paljon meriittejä saaneiden koirien jälkeläisiä on helpompi saada myydyksi myös asiaan perehtymättömille, joten vaikka osa tuloksista auttaa rodunjalostusta osaltaan parempaan suuntaan, palvelevat kokeet ja näyttelyt myös markkinointitarkoitusta.

Osalle harrastajista saksalaisen ZTP-testin, Zuchttaulichkeitsprüfung eli jalostuskelpoisuustarkastus, hyväksytyksi suorittaminen on edelleen äärimmäisen iso asia. Yksi syy testin arvostukseen on siinä, että tämä 1950-luvulla kehitetty käyttäytymiskoe testaa hyvin selkeästi dobermannin sosiaalisen kontaktinottokyvyn ja luokse päästävyysden. Nämä ominaisuudet, joita ZTP-koe mittaa, ovat sellaisia, joita esimerkiksi IPO-koira, International Prüfungs Ordnung eli kansainvälinen suojelukoe, ei tarvitse kentällä eikä kokeissa. Koska jokapäiväisessä elämässä perheessä elävä koira tarvitsee sosiaalisia taitoja ja sen on usein hyväksyttävä perheen ulkopuolisiakin ihmisiä, ovat ZTP-testin mittaamat luonteenpiirteet sellaisia, mistä yksikään kasvattaja ei saisi lipsua muiden ominaisuuksien jalostamisen vuoksi. (Ihantola 2009 [viitattu 28.3.2009].)

ZTP-testin tulosten perusteella hylättyjen koirien poissulkeminen jalostuskäytöstä toteutuu jo Saksassa. Tämänkaltainen liian huonojen yksilöiden poissulkeminen jalostuksesta käyttäen ihmisten laatimia kokeita olisi kuitenkin perusteltavaa, mutta sen täytyisi perustua poissulkemisen johdosta saatuihin positiivisiin näyttöihin, eikä vain

ihmisten mielikuviin. Tosin eihän mikään testi sulje varmasti vain huonoja yksilöitä pois, mutta saattaa ainakin helpottaa tehtävää valintaa.

Koiraharrastus jatkaa suosiotaan Suomessa; siitä kertoo vuoden 2008 Suomen Kennelliiton yli 53 000 koiran rekisteröinti. Vuoden 2008 Suomen Kennelliiton rekisteröinneissä dobermann oli kuitenkin vasta 54. sijalla 276:lla rekisteröinnillä, kun vuotta aiemmin se oli melkein samalla lukumäärällä eli 293:lla rekisteröinnillä, 45. yleisin rotu Suomessa. (Suomen Kennelliitto 2009d [viittaus 22.3.2009].) Dobermannien suosio ei ole Suomessa siis nousussa, ja jalostukseen käytettävä materiaali on meillä voimakkaasti muuttunut ja pienentynyt. Vaikka tämä sama ongelma esiintyy muuallakin, on Suomi sikäli huonossa asemassa, että olemme maantieteellisesti eristyneet. Ongelmalliseksi koettu raja itään päin ja meriyhteydet muille lähialueille ovat vaikuttaneet siihen, että geenimateriaalia siirtyy melko rajoitetusti Suomeen. (Asumaa 2009a [viitattu 30.3.2009].)

Suomessa dobermanneille syntyvien pentujen lukumäärä on pienenemään päin ja jalostuksessa olisi kiinnitettävä entistä tarkemmin huomiota syntyvien pentueiden monipuoliseen geeniperimään. Toisin sanoen mahdollisimman monen eri pentueen pentuja tulisi käyttää jalostukseen, eikä jalostuskäyttö saisi keskittyä vain tiettyihin pentueisiin. (Asumaa 2009a [viitattu 30.3.2009].) Tässä asiassa tullaan taas liiketoiminnan kannattavuuden kysymykseen ja siihen, kuinka omistajien mahdollisuudet ja kiinnostukset tiettyjen kokeiden suorittamiseksi vaikuttavat jalostusmateriaalin painottumiseen tiettyihin yksilöihin koko dobermannkannasta.

Monet suomalaiset kasvattajat haluavat ehdottomasti pentua myydessään, että koiran kanssa käydään näyttelyssä ja kilpailussa, eikä koira saa missään nimessä ottaa vain kotikoiraksi. Kasvattajan kannalta ja jalostuksellisesti on tietenkin hyvä mitä useampi kasvatti, kasvattajan kennelistä peräisin oleva koira, käytetään kokeissa. Silloin jalostuksessa pystytään käyttämään hyväksi myös kyseisen yksilön sisarusten tuloksia mietittäessä parasta mahdollista jalostustulosta. Kasvattaja on mahdollisesti myös tuonut koiran ulkomailta omaa jalostustarvetta varten ja haluaa tietenkin suurimman mahdollisen hyödyn kalliista tuontikoirasta. Kuitenkaan kaikkia ihmisiä eivät kiinnosta ko-

keet, vaikka he muuten olisivat kiinnostuneita rodusta, esimerkiksi ihan vain harrastuspohjalta. Moni rodun parissa aloitteleva onkin kokenut pientä tuloshakupainostusta kasvattajien suunnalta.

Dobermannista puhuttaessa on tietenkin hyvä, etteivät kasvattajat kannusta harrastamattomuuteen, muttei pelkkä kotikoira varmasti ennen testien ja kokeiden keksimistään ollut vain sohvan koriste. Niin kuin jo dobermannin rotumääritelmäkin sanoo, halusi Louis Dobermann kehittää koiran, joka olisi paitsi valpas, myös peloton piha- ja kotikoira. Jos kasvattajat alkavat käyttää jalostuksessa vain omien mieltymyksiensä mukaan kokeet läpäisseitä koiria, on vaarana että dobermannin hyviä rotupiirteitä katoaa matkan varrella. Osoittavatko pelkät koetulokset silti millään tasolla, miten koira käyttäytyy yhteiskunnassa?

Kukaan ei voi sanoa varmaksi, miten koetulosten perusteella jalostaminen vaikuttaa dobermannin rodunkehitykseen, mutta vasta jos asiasta pyritään esittämään luotettavaa positiivista näyttöä, voidaan ajatella, että kotikoirien käyttämisestä jalostuksessa voitaisiin kokonaan luopua tai edes vähentää niiden jalostuksellista panosta. Kotikoirilla saattaa siis olla meidän käsitystemme ja rotumääritelmän mukaan vajavaihsuusia, kuitenkin johtumatta aina koiran perimästä, vaan usein myös ihmisten asettamista elinympäristön rajauksista. Rotujalostuksen tulevaisuuden kannalta niiden koirien kokonaan käyttämättä jättäminen jalostuksessa vain varmuuden vuoksi ei välttämättä ole perusteltua, kun samalla rodun geeniperimä pienenee. Koirankasvattamisessa liian lyhytnäköinen liiketoimintasuunnitelma voi koitua niin kasvattajan kuin koirienkin kohtaloksi, sillä pidemmällä aikavälillä monien yksilöiden poissulkeminen jalostuskäytöstä tarkoittaa geeniperimän muuttumista yhä pienemmäksi. Tämä aiheuttaa ongelmia ja voi pahimmassa tapauksessa koitua jopa rodun kohtaloksi.

Tulevaisuus

Mikä odottaa tulevaisuudessa dobermannia? Miten tämänhetkinen rodunjalostus vaikuttaa sen tulevaisuuteen? Onko ihminen ottanut itselleen liian suuren vastuun yrittäessään muokata koirarotuja aina vain parempaan suuntaan? Käykö tulevaisuudessa yhä useammalle rodulle jalostuksen takia niin, että sen hyvien rotuominaisuuksien sijaan koirissa alkaa näkyä vain rodunomaiset jalostuksesta johtuvat sairaudet ja epämuodostumiset? Toivottavaa tietenkin olisi, etteivät nämä uhkakuvat olisi tulevaisuudessa todellisuutta. Olemmeko kuitenkin saavuttaneet rodunjalostuksella toivottuja tuloksia vai voiko tämä hyväntahtoinen, mutta täydellisyyteen pyrkivä jalostaminen koitua dobermannin kohtaloksi jo muutamassa tulevassa sukupolvessa?

Dobermannin jalostus on kulkenut historiansa aikana loistokkaan tien luoden moninaisen perimän, pienestä yhtenäisestä populaatiosta runsaslukuiseen ja maailmanlaajuisesti suosituksi roduksi ilman tiukkoja määräyksiä (Ihantola 2009 [viitattu 2.4.2009]). Onko siis ihmisellä oikeutta tai varsinkaan tarvittavaa tietoa alkaa omilla rajoituksillaan kaventamaan tämän kerran jo niin loistokkaan menestyksen saavuttaneen rodun elinmahdollisuuksia. Harva varmaankaan olisi valmis allekirjoittamaan sitä; rodunjalostuksessahan ollaan vasta aloitettu tutkimaan erilaisten testien ja kokeiden vaikutusta jalostustuloksiin. (Ihantola 2009 [viitattu 2.4.2009].)

Jalostuksessa on hyvä edetä maltillisesti kunnes tutkimusten perusteella on selvitetty geenianalyysejä ja varmoja perimämalleja mahdollistavat rajoitukset. Ennen kuin päästään geenianalyysien ja tutkimusten kautta todelliseen jalostukseen, kuluu vielä paljon aikaa (Ihantola 2009 [viitattu 2.4.2009]). Useimmat kasvattajat tekevät varmasti parhaansa tämänhetkisen jalostusohjelman puitteissa, vaikka toki poikkeuksiakin valitettavasti on, ja usein näissä tapauksissa oman liiketoiminnan lyhytkestoinen kannattavuus on noussut jalostusohjelman tai jopa lakien noudattamista tärkeämmäksi. Kuitenkin jokainen voi katsoa peliin ja kysyä itseltään pystyisikö itse käytännössä parempiin ratkaisuihin ja olisiko itsellään edes rohkeutta tehdä jalostukseen liittyviä ratkaisuja. (Ihantola 2009 [viitattu 2.4.2009]). ”Jos tietämys ei riitä oman materiaalin

kanssa jalostamiseen, kuinka on mahdollista, että se riittää naapurin arvostelemiseen?” (Ihantola 2009 [viitattu 2.4.2009]).

Suomen Dobermannyhdistyksen jalostustoimikunta on tehnyt Jalostuksen tavoiteohjelman, jonka tarkoituksena on koota yhteen oleellinen tieto jalostuksessa ja toimeenpanossa tarvittavista taustatekijöistä, rodun nykytilasta ja lyhyesti sen historiasta (SDY 2002 [viitattu 3.4.2009]). Rotujalostuksen alkumetreillä pääpaino oli anatomian puolella. Tämä on edelleenkin rotumääritelmien pohjana, eikä dobermannin rotumääritelmässäkään ole kuin vähäisiä mainintoja luonteenpiirteistä; terveydestä rotumääritelmässä ei puhuta mitään. Tulevaisuudessa on kuitenkin entistä tärkeämpää keskittyä yksilöiden terveyteen ja pyrkiä jalostuksessa välttämään periytyviä sairauksia, sillä vaikka koira olisi rakenteeltaan ja luonteeltaan täydellinen, ei siitä ole mitään hyötyä, jos se on sairas.

Dobermann kuuluu rotumääritelmänsä mukaan keskikokoisiin koiriin, ja se tulisi myös pitää tulevaisuuden jalostuksessa mielessä. Jo nyt on nähtävissä, että rodun koko on suurenemaan päin. Dobermann on lihaksikas ja voimakasrakenteinen koira (SDY 2002 [viitattu 3.4.2009]). Jos rodun koko tulevaisuudessa kasvaa keskimääräisesti vielä paljon, tulee väistämättä lisää ongelmia. Nykyisellään dobermann on parhaimmillaan mitä monipuolisin harrastuskoira, mutta koon kasvaessa koiran vauhti hidastuisi huomattavasti ja myös ketteryys kärsisi.

Koska dobermann on erittäin lihaksikas ja voimakasrakenteinen, koiran koon kasvaessa todennäköisesti myös sen luusto kärsisi ja se taas aiheuttaisi lisää lonkka- ja kyyränvikoja. Myös selkärangan piteneminen tuottaa koirille ongelmia. Dobermannien joissakin sukulinjoissa on jo nähtävissä koiran selän piteneminen ja se tuottaa nykyiselläänkin jo ongelmia mm. suojeluharrastuksen parissa. Kompakti lihaskimppu kestää paremmin harrastuksesta aiheutuvaa ravistelua kuin pitkäselkäisempi lajitoverinsa.

Haasteet dobermannin jalostuksessa rodun saattamisesta terveempään ja parempaan suuntaan ovat suuret. Jokainen koiranomistaja haluaa mahdollisimman terveen koiran, mutta koska mielipiteitä sairauksien vakavuudesta sekä toteamattomista epäselkeistä

mahdollisista sairauksista on monia ja jokainen vielä puolustaa omaa näkökantansa, ei voi muuta kuin tehdä parhaansa niin kasvattajina kuin koiranomistajina ja uusina ostajina sekä jäädä odottamaan mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

2.2 Käyttötarkoitus

2.2.1 Käyttökoirat

Dobermann on ainoa rotu, joka on alun perin jalostettu vain ja ainoastaan suojele-koiraksi. Nykyisessä rotumääritelmässä käyttömääritelmän kohdassa dobermann luokitellaan seura- suojele- ja palveluskoiraksi. Alkuperäisen käyttötarkoituksen rinnalle dobermannille on syntynyt monia muitakin käyttötarkoituksia ja dobermann on nykyään parhaimmillaan monipuolinen harrastuskoira. Rodun edustajia nähdään monissa erilaisissa käyttötarkoituksissa: kansalliset pk-lajit, pk – palveluskoira, terapiakoira, perhekoira, TOKO-koira, agility-koira, pelastuskoira, avustajakoira ja niin edelleen. (SDY 2002 [viitattu 23.4.2009].)

Rotujärjestön toiveet ja tavoitteet ovat, että dobermannin käyttöä tuettaisiin monipuolisesti ja tehokkaasti kaikilla edellä mainituilla alueilla. Kaikkien käyttötarkoitusten tasapuoliseen tukemiseen tarvittaisiin suuria taloudellisia tukia, mutta sponsoreiden löytyminen tukemaan koirien harrastetoimintaa on kiven alla. Treenimaksuihin, sopivaan paikkaan harjoitteluun ympäri vuoden, kokeiden osallistumismaksuihin ja matkakuluihin uppoaa vuodessa suuria summia, ja toistaiseksi kaikki maksut ovat aina harrastajan itse maksettava. Itsensä kouluttaminen ja kursseille osallistuminen on myös kallista ja usein pelkästään yksilön itsensä maksettava, joten vaikka haluaisi harrastaa enemmän, tulee usein taloudellinen tilanne vastaan, tai sitten viimeistään käytävissä oleva aika esteeksi.

Koekentillä dobermann on rotuna hieman aliedustettu (Asumaa 2009b [viitattu 23.4.2009]). Tavoitteeksi pitäisi asettaa, että vähintään 20 prosenttia rekisteröityjen koirien määrästä saataisiin koekentille (SDY 2002 [viitattu 23.4.2009]). Tällä hetkellä vain noin 10 prosenttia rekisteröidyistä dobermanneista käy kokeissa ja niistä vain

kaksi kolmasosaa saavuttaa koulutustunnuksen (Asumaa 2009b [viitattu 23.4.2009]). Koulutustunnus kertoo, että koira on hyväksytysti suorittanut tietyn kokeen. Numero koulutustunnuksen perässä kertoo vielä kokeen vaikeusasteen, 1=alokas-, 2=avoin- ja 3=voittajaluokka. Tilanne on kuitenkin prosentuaalisesti muuttumassa parempaan suuntaan, sillä vaikka dobermannien rekisteröinnit ovat Suomessa laskeneet rajusti 5-10 vuoden sisällä, ei koesuoritusten määrä ole juurikaan laskenut aikaisemmista lukemista (Asumaa 2009b [viitattu 23.4.2009]).

Dobermannin rotumääritelmä määrittelee rodun luonteen hyvin suurpiirteisesti, kuten rotumääritelmien luonnekuvaukset yleensäkin. Dobermanneilla kaikkein tärkeimpiä ominaisuuksia ovat hyvät hermot, ystävällisen rauhallinen yleisolemus, korkea ärsytyskynnys ja hyvä toimintakyky. Käyttöominaisuuksien parantuminen ja käyttötarkoitusten laajeneminen ovat suoraa seurausta dobermannin luonteen kehittymisestä. ”Tervepäinen koira on myös käyttökelpoinen koira”, todetaan Suomen Dobermannyhdistyksen 2002 hyväksymässä Dobermannjalostuksen tavoiteohjelmassa. (SDY 2002 [viitattu 23.4.2009].)

Vaikkei luonnetestien tuloksia tuijottamalla kehitystä luonteen jalostuksessa synny, ovat runsas testaaminen ja jälkeläisten analysoiminen ainoat keinot dobermannin luonteen kehityksen ylläpitämiseen. Nykyään vain hieman yli 10 prosenttia Suomeen rekisteröidyistä dobermanneista käytetään luonnetesteissä, joten rotuyhdistyksellä ja kasvattajilla on suuri haaste miten saada useampien dobermannien omistajat innostumaan koiransa testaamisesta. Varsinkin nuorten koirien koulutukseen ja uusien dobermanniharrastajien aktiivisuuteen olisi nyt panostettava. (Asumaa 2009b [viitattu 23.4.2009].) Uudet harrastajat eivät välttämättä tiedä kuinka tärkeää testaaminen rodun säilymisen kannalta olisi, ja mielestäni useat suomalaiset kasvattajat painostavat helposti uutta harrastajaa liikaa.

Tiedottaminen yksilöiden testaamisen tärkeydestä ja mahdollisuuksien mukaan kasvattajan omille kasvateille pitämät kasvattajapäivät, joilla näkee niin uudempiä harrastajia kuin pitkänlinjan harrastajiakin, olisivat uudelle dobermannin omistajalle suhteellisen helppo tapa tavata muita harrastajia ja pikkuhiljaa päästä aina vain paremmin

myös itse mukaan harrastuksen pariin. Kukaan ei ole loistava koiranohjaaja ilman harjoitusta. Jokainen on joskus ollut aloittelija ja vain pitkäjänteisellä tavoitteellisella harjoittelulla voi päästä hyviin tuloksiin.

2.2.2 Näyttelykoirat

Puhuttaessa koiranäyttelyistä useimmille tulevat ehkä mieleen pikkukoirat ja puudelit, niiden trimmaaminen ja harjaaminen sekä kaikki pastellinsävyiset rusetit ja ruusukkeet. Kaikki tämä on toki näyttelyissä arkipäivää, mutta yhtälailla koiranäyttelyissä käyvät niin sanotut työ- ja palveluskoiraharrastajatkin. Itse asiassa olisi toivottavaa, että jokainen rotukoiran omistaja veisi koiransa näyttelyyn ainakin muutaman kerran, jotta kuulisi koirastaan useamman kuin yhden ulkomuototuomarin mielipiteen (Koi-vukangas Pirjo 2009 [viitattu 23.4.2009]). Vaikka näyttelyt eivät sellaisenaan kaikkia koiranomistajia kiinnostaisikaan, oman rodun terveyttä ja tulevaisuutta varten kannattaa kuitenkin hiukan panostaa, ja varmasti jokainen kasvattaja olisi mielissään, jos omat kasvattinsa käyvät näyttelyssä ja vielä hyvin arvosanoin.

Dobermannien omistajat ovat perinteisesti olleet erittäin näyttelyorientoitunutta koiraharrastajajoukkoa, ja se on ymmärrettävää, sillä dobermannihan on yksi ylväimmistä koiraroduista. Typistyskiellon voimaantuminen Suomessa on kuitenkin vaikuttanut huomattavasti dobermannien omistajien näyttelyintoon. Vuoden 2000 jälkeen syntyneet typistetut koirat eivät saa osallistua Suomessa näyttelyihin, lukuun ottamatta Maailmanvoittaja- ja Euroopan voittajanäyttelyitä (SDY 2002 [viitattu 23.4.2009]). Näyttelykäyntimäärät ovat enää noin kolmanneksen Suomeen rekisteröityjen dobermannien määräästä, kun vielä 1980-luvulla ne olivat lähes puolet rekisteröintimäärästä (SDY 2002 [viitattu 23.4.2009]).

Useat suomalaiset dobermanniharrastajat haluavat edelleen typistetyn dobermannin, jonka kanssa voi kuitenkin käydä ulkomailla näyttelyissä. Tämä on vähentänyt kotimaisten kasvattajien pentujen kysyntää, ja vaikuttanut samalla myös näyttelykäynteihin Suomessa negatiivisesti. Jotkut suomalaiset kasvattajat ovat jopa muuttaneet itänaapuriimme, Venäjälle tai Viroon, sillä Venäjällä typistys on edelleen sallittua ja Virossa asuva kasvattaja voi pienellä lain hienosäädetulkinnalla typistyttää pennut lail-

lisesti Venäjän puolella. Vaikkei tämä moraalisesti ole kovinkaan hyväksyttävää, on kenneltoiminnan muututtua aina vain enemmän liiketoiminnaksi, kilpailu kennelien ja kasvattajien välillä tuonut kenneltoimintaan hämäriäkin keinoja.

Kasvattajilla on paljon toimintatapoja, joita he käyttävät koiriensa menestymiseen ja pentujen myynnin edistämiseen, mitkä voidaan laskea harmaalle alueelle kuuluviksi keinoiksi, eivätkä ne välttämättä kestäisi päivänvaloa ja yleistä mielipidettä. Jotkut tällaiset keinot ovat kuitenkin saaneet muiden harrastajien hiljaisen hyväksynnän. Niin kauan kuin näillä harmaan alueen keinoilla ei leikitä koirien terveydellä, asiaa voi ehkä ymmärtää jollain tasolla, mutta esimerkiksi terveystulosten piilottelu ei hyödytä ketään, ja silti valitettavasti sitäkin tapahtuu koirankasvatuksen markkinatilanteen ja kovan kilpailun vuoksi.

Dobermannia näyttelykehässä arvostellessaan ulkomuototuomarin tulisi aina arvioida koira siltä pohjalta, että kyseinen rotu on palveluskoira (Asumaa 2008 [viitattu 26.4.2009]). Koiranäyttelyiden perimmäinen tarkoitushan on palvella koirien jalostus- ja kasvatustyötä (Suomen Kennelliitto 2009c [viitattu 26.4.2009]). Lihaksikas ja jäntevä, kuitenkin elegantti; näillä sanoilla voisi kuvata ihanteellista palveluskoiraa. Sen sijaan kevytluustoinen, siro ja jopa naisellisen kaunis nukkekoira ei sovellu palveluskoiraksi, eikä näitä piirteitä omaavia dobermanneja tulisi suosia tai palkita näyttelykehässä. Rotumääritelmän yleisvaikutelma kertoo suurpiirteisissään hyvin millainen dobermannin tulisi olla: keskikokoinen ja lihaksikas koira. (Asumaa 2008 [viitattu 26.4.2009].) Hyvä ystäväni myös todensi tämän dobermannin yleisvaikutelman maallikon silmin tokaistessaan: ”Onko toi dobermann narttu, mä olen aina ajatellut et dobermannit on kaikki uroksia, kun ne on niin lihaksikkaita.”

2.3 Virhekäsitykset rodusta

Dobermannin, eritoten typistetyn yksilön omistajana kuulee usein ihmisten mielipiteitä koirasta ja sen edustamasta rodusta. Kommentit ovat valitettavan usein, elleivät lähes aina, negatiivisia. Monella ihmisellä on dobermannista kuvitelma vihaisena ja vaarallisena tappajakoirana. Dobermannin huonoon maineeseen on monia syitä, joista varmasti eniten on vaikuttanut Hitler, joka käytti dobermanneja keskitysleireillä var-

tiokoirina leirien raja-aitojen välissä, niin etteivät vangit karanneet. Toisena suurena vaikuttajana dobermannin vaarallisen maineen syntymiseen ovat elokuvat, joissa lähes aina vihaisten vahtikoirien roolia ovat esittäneet dobermannit tai dobermannsekoitukset, sekä media yleisesti, missä valitettavan usein uutisoidaan vain osa totuudesta, kun iso vahtiviettiäinen koira on ollut mukana jossain vaaratilanteessa.

Media käyttää usein uutisoinnissa tiettyjä jo valmiiksi muodostuneita stereotyyppioita hyväkseen. Varsinkin vahtiviettiäisen ison koiran vaarallisella maineella syntyy lukijoita koskettava ja myyvä artikkeli. Artikkeleissa käytetään usein vielä provosoivia ilmaisutapoja, kuten: ”taas yksi pikkuruinen koiraparka selviytyi täpärästi kuoleman porteilta ja teräviltä raateluhampailta”. Se, mitä ei kirjoiteta, on helppo jättää huomioida. Ihmiset helposti unohtavat, että pienten koirien koulutus on yleisesti yhteiskunnassamme vaatimattomampaa kuin isojen koirien koulutus. Eli vaikka pienet koirat usein räksyttävät isoille koirille lenkillä ohi kulkiessaan, ja pienillä koirilla on raateluhampaat aivan kuten kookkaammilla lajitovereillaan, ei näitä asioita mainita median uutisoinnissa juuri koskaan.

Toki on totta, että isommilla hampailla saa enemmän tuhoa aikaan kuin pienillä hampailla, mutta isot koirat saavat näistä puolitotuksina kirjoitetuista uutisista turhaan itselleen huonon maineen. Tämä voi vaikuttaa kasvattajan työhön taloudellisesti hyvinkin paljon yhtenä hetkenä, jos mediassa pyörii samankaltaisia uutisia lyhyen ajan sisällä useita, ja mahdolliset pennunostajat kavahtavat uutisointia, eivätkä haluakaan ostaa kyseistä pentua. Koira on aina omistajansa vastuulla ja omistajan pitäisi aina muistaa, ettei koiralla ole kykyä hahmottaa omaa kokoaan. Tästä syystä ei ole välttämättä kovinkaan viisasta päästää kahta kovin erikokoista koiraa leikkimään keskenään. Silloin vahingon riski on suuri ja pienempi koira jää aina kokonsa puolesta suuremman jalkoihin. Tietämätön pikkukoiran omistaja voi syyttää turhaan isoa koiraa tai sen omistajaa, vaikka sattunut on ainoastaan seurausta siitä, ettei suurempi koira ymmärrä olevansa leikkikaveriaan kookkaampi.

Omaa mustaa dobermann-narttuani on kutsuttu pennusta alkaen monilla nimityksillä ja rotuarvailujakin on kourallinen. Mieleenpainuvien ja samalla mielestäni positiivisten

kommentti oli alle kouluikäiseltä pojalta, joka ihastuksissaan totesi äidilleen: ”Kato äiti, tuolla menee Batman-koira!” Äiti kiiruhti vastakkaiseen suuntaan lievästi kauhistunut ilme kasvoillan, jättäen pojan kommentin vaille vastausta. Oma johtopäätökseni oli, että Batmanin päähine muistuttaa ehkä tyhistettyjä korvia ja mielestäni kommentti oli erittäin loistava oivallus. Tämä voisi mielestäni jopa olla mahdollisuus parantaa dobermannien imagoa lasten ja miksei vanhempienkin silmissä. Batman-elokuva koiraversiona, jossa ylväs dobermann esittää pääosaa puolustaen vahvana ja älykkäänä persoonana heikommassa asemassa olevia koiria.

Isojen koirien, erityisesti dobermannien, omistajien ja kasvattajien kannattaisi tehdä yhteistyötä kampanjan eteen, jotta niin monet isot koirarodut pääsisivät pois huonosta maineesta. Tämä vaikuttaisi varmasti positiivisesti myös isojen koirarodujen suosioon jälleen ja näkyisi parhaassa tapauksessa tulevaisuudessa liikevaihdon kasvuna kasvattajien kenneltoiminnassa. Dobermannin suosion kasvun avulla olisi myös mahdollista, että dobermannin geenipoolin moninaisuus palautuisi rotuun, mutta samalla vaarana olisi kuitenkin perimän huonontuminen entisestään, ellei rodun kasvavaan kysyntään vastattaisi oikein.

Omaa dobermann-narttuani on luultu rottweileriksi, kääpiöpinskeriksi, sekarotuiseksi ja onpa sitä kutsuttu myös tappajakoiraksi, kun sillä on ne tappaja-geenit. Koiranomistajien mielestä tämä voi kuulostaa huvittavalta tai jopa vitsiltä, mutta valitettavasti edelleen joillekin ihmisille dobermann ei edusta koiraa, vaan ensisijaisesti sitä tappajaa. Tästä suurin osa juontaa juurensa elokuvista, joissa dobermann on esittänyt vesikauhuista vartiokoiraa hampaat veressä ja tappanut tai raadellut roistoja. Tosiasiassa dobermann on erittäin herkkä koira, joka voi kuitenkin helposti väärissä käsissä kasvaa epävarmaksi. Tällainen epävarma, suuri ja voimakas rodunedustaja, terävällä hammasvarustuksella ei ole auttanut lieventämään dobermannin hirmumainetta. Oikeissa käsissä ja oikein koulutettuna dobermanni on mitä mainioin harrastuskaveri, joka itseluottamuksensa ansiosta on erittäin pitkähermoinen ja rauhallinen koira; kunhan se saa jatkuvasti riittävästi liikuntaa ja aktiviteetteja.

3 KENNELTOIMINTA

3.1 Kennelin perustaminen

3.1.1 Yrityksen perustamisen vaiheet

Kennelin perustajalta edellytetään monipuolista osaamista, on tunnettava yrityksen toimiala eli koirien maahantuonti ja kasvattaminen, osattava markkinointi ja hallittava talousasioiden hoito (Suomen Yrittäjät 2008 [viitattu 27.2.2010]). Ennen perustamispäätöksen tekemistä on tarpeellista huolella harkittava omaa soveltuvuutta riskien ottamiseen ja itsenäiseen toimintaan. Yrityksen menestymisen kannalta on oleellista, miten kenneltoiminnan eri osat kyetään yhdistämään toimivaksi kokonaisuudeksi. (Holopainen 2010, 13-15.) Myös yrityksen toimintaympäristön, markkinoiden ja kilpailijoiden tuntemus on tärkeää. (Suomen Yrittäjät 2008 [viitattu 27.2.2010]). Yrityksellä tulee olla henkisiä, välineellisiä ja taloudellisia voimavaroja tuotteen aikaansaamiseksi (Holopainen 2010, 15). Kennelyrittäjän tärkein voimavara on ammattitaito, joka muodostuu koulutuksen ja koiraharrastuksen tuoman kokemuksen kautta. (Suomen Yrittäjät 2008 [viitattu 27.2.2010]).

Jokainen yritys tarvitsee toiminnan perustaksi toiminta-ajatuksen. Hyvä yritysidea ja sen pohjalta rakennettu toimiva liikeidea yhdistettynä ammattitaitoiseen yrittäjään luovat yritystoiminnan onnistumisen edellytykset. (Suomen Yrittäjät 2008 [viitattu 27.2.2010].) Perustamisvaiheessa yrittäjän kannattaa tarkoin punnita liikeideaansa ja sen osatekijöitä, kuten ylivoimatekijöitä, joiden varassa yrityksen on tarkoitus menestyä (Holopainen 2010, 13). Markkinoilla kilpailu on kovaa ja useilla aloilla on ylitarjontaa. Kansainvälistyminen lisää kilpailua, mutta toisaalta tuo myös uusia mahdollisuuksia. (Suomen Yrittäjät 2008 [viitattu 27.2.2010].)

Menestyvä yritystoiminta perustuu huolelliseen suunnitteluun, jolla voidaan vähentää huomattavasti yritystoimintaan liittyviä riskejä. Suunnittelun on aina katettava koko yritystoiminta. Yritysmuodon valinta on yksi aloittavan yrittäjän ensimmäisistä valinnoista. Yksinkertaisin ja suosituin tapa aloittaa yritystoiminta on toimia yksityisenä elinkeinonharjoittajana toiminimellä, jolloin päätöksenteko ja vastuu on kokonaan kennelin perustajalla. (Infopankki 2005 [viitattu 27.2.2010].) Yksityisen elinkeinonharjoittajan ei tarvitse ennen toimintansa aloittamista tehdä kirjallista sopimusta tai muutenkaan vastaavaa asiakirjaa (Holopainen 2010, 39).

Koska yritystoimintaa voidaan harjoittaa monessa muussakin juridisessä muodossa, on perustamisen yhteydessä harkittava, mikä yritysmuoto kulloinkin on sopivin ja tarkoituksenmukaisin (Holopainen 2010, 21). Muita vaihtoehtoja toiminimen lisäksi ovat henkilöyhtiöistä avoin yhtiö, jossa kaksi tai useampi henkilö sopivat yrityksen perustamisesta kirjoittamalla yhtiösopimuksen ja vastaavat tasavertaisesti yrityksen asioista sekä kommandiittiyhtiö, jossa yhden tai useamman vastuunalaisen yhtiömiehen lisäksi on ainakin yksi äänetön yhtiömies. Suuremmalla joukolla perustettavan yrityksen vaihtoehtoina ovat osakeyhtiö, jonka perustamiseen vaaditaan vähintään yksi henkilö, hallituksen varajäsen ja minimiosakepääoma 2500 euroa, sekä osuuskunta, jossa vähintään kolme henkilöä tai yritystä perustaa yhteisöyrityksen, joka harjoittaa taloudellista toimintaa jäsentensä taloudenpidon ja elinkeinon tukemiseksi. (Infopankki 2005 [viitattu 27.2.2010].)

Yhtä tärkeää kuin yritysmuodon valinta on yrityksen rahoituksen suunnittelu jo ennen yrityksen perustamista. Yrittäjällä tulisi olla alussa tarpeeksi pääomaa yritystoiminnan aloittamiseen, sillä yrittämiseen tarvitaan aina rahaa. (Infopankki 2005 [viitattu 27.2.2010].) Pääoman tarpeen määrää yrityksen toiminnan laatu eli usein toimiala ja toiminnan laajuus (Holopainen 2010, 21). Yrityksen rahoitus voi osittain olla myös lahja- tai lainarahaa. Rahoituksen hakemista varten on aina oltava kunnollinen liiketoimintasuunnitelma. (Infopankki 2005 [viitattu 27.2.2010].)

3.1.2 Sopivat puitteet kennelin pitämiselle

Kun koiraharrastus vie mennessään ja kiinnostus oman rodun tai rotujen parantamisesta hiipii mieleen, moni koiraharrastaja harkitsee oman kennelin perustamista. Kasvattajaksi alkamista kannattaa miettiä siinä vaiheessa, kun tuntee, että itsellä olisi rodulle jotain annettavaa ja selkeä päämäärä mihin kasvattamisella pyrkii (Siperianhuskyforum 2008 [viitattu 17.5.2009]). Usein kipinä voi alkaa siitä kun teettää nartullensa pennut ensimmäistä kertaa ja näkee jälkikasvun varttuvan muutaman kuukauden ajan. Sitä ihastuu seuraamaan pentujen kasvamista ja kehittymistä, ja jokaisen yksilön luonteenpiirteet tulevat melko tutuiksi.

Itselläni ensimmäisen kerran ajatus tai ehkä pikemminkin ajatuksen häivähdys oman kennelin perustamisesta kävi mielessä, kun naapurin koira synnytti yhdeksän pentua. Pennut olivat aluksi kuin toistensa kopioita, mutta huomasimme pian siskoni kanssa jokaisessa pennussa jotain yksilöllistä. Vaikka meillä molemmilla oli oma suosikkipentumme, tuntuivat kaikki pennut melkein perheenjäseniltä ja jokaiseen niistä syntyi omanlainen suhde. Pentujen syntyessä olin ehkä kahdentoista ja siskoni muutaman vuoden nuorempi, joten suuri kiitos omasta uravalinnastani kuuluu naapureillemme, Virtasille, jotka antoivat meidän tulla katsomaan ja leikkimään pentujen kanssa, vaikka pentueen hoitaminen ilman kahden pikkutytön ”apua” oli varmasti itsessäänkin jo rankkaa.

Koska koirakennelin pitäminen on yhtäläillä liiketoimintaa kuin mikä tahansa yrittäminen, on henkilön ennen kennelin perustamista tehtävä tietoinen päätös yrittäjäksi ryhtymisestä. Vaikka kennelin perustamisessa suuressa osassa ovat koirat, ei saisi unohtaa kaikkia tärkeitä yrityksen perustamiseen liittyviä liiketoiminnan onnistumisen edellytyksiä ja liiketoimintamahdollisuuksia, vaan ennen kaikkea käydä juuri ne järjestelmällisesti läpi ennen liiketoiminnan aloittamista ja käyttää aikaa sekä vaivaa yritystoiminnan suunnitteluun, jotta yrittämisestä tulisi kannattavaa.

Yksi hyödyllinen ja aika yksinkertainenkin työkalu kennelin toiminnan suunnittelemisessa on Albert Humphreyn kehittämä SWOT-analyysi (Strengths, Weaknesses, Op-

portunities, Threats), jota käytetään yleisesti yrityksissä yritysstrategian laatimisessa (Ahonen, Koskinen, Romero 2009. 118-119). SWOT-analyysissä kirjataan sisäiset vahvuudet ja heikkoudet, sekä ulkoiset mahdollisuudet ja uhat. Tämän jälkeen analyysin perusteella voidaan tehdä päätelmiä jokaisen neljän osa-alueen kohdalta. Päätelmien pohjalta syntyy kennelin toimintasuunnitelma, jossa on käyty läpi, miten vahvuuksia voidaan käyttää hyväksi, miten heikkouksia voidaan muuttaa vahvuuksiksi, miten tulevaisuuden mahdollisuuksia voidaan hyödyntää toiminnassa ja miten pystytään välttämään kenneltoiminnalle haitallisia uhkatekijöitä.

Kenneltoimintani aloittamista varten olen tehnyt oman SWOT-analyysin. Yritystoimintani vahvuudeksi olen listannut hyvät tilat omakotitalomme ja asuinalueen ansios- ta. Yritystoimintani vahvuuksiin kuuluu myös se, että alkupääomaa ei juurikaan tarvi- ta eikä muitakaan suuria taloudellisia sijoituksia. Vahvuuksiini kuuluu lisäksi pitkä historia koirien parissa: sen tuloksena minulla on hyvät tiedot kenneltoiminnan poh- jaksi sekä uuden kennelinperustajan innostus ja kiinnostus kehittyä vielä paremmaksi koira-asiantuntijaksi.

Tilojen kunnostukseen kenneltoiminnalle sopivammaksi tarvitsen kuitenkin varoja ja kunnostamiseen kuluu myös aikaa. Vaikka sijainti ja omakotitalon tilat ovat yksi yri- tystoiminnan vahvuuksista, on se myös kirjattava heikkouksiin. Heikkouksiin kuuluu myös oma työtilanteeni eli se, että joudun olemaan töissä samanaikaisesti myös ken- nelin ulkopuolella, jolloin en voi keskittyä vain kenneltoimintani harjoittamiseen. Yk- si tulevan kennelini heikkouksista on myös kennelin pieni koko. Sen lisäksi, että pie- nimuotoisen kenneltoiminnan tuottavuus on varsinkin yrityksen alkuaikana erittäin pientä, on pienen kennelin heikkoutena myös koirien vähäinen määrä. Kun koiria on vähän, yksikin epäonnistuminen kilpailuissa tai huono terveystulos saattaa vaikuttaa koko kenneltoiminnan epäonnistumiseen.

Pienen kennelin omistajalla on osin myös paremmiin mahdollisuuksiin tulevaisuuden suunnitelmien laatimisessa kuin suuremmalla kennelillä. Pienen kennelin omistaja voi tarvittaessa esimerkiksi muuttaa ja ottaa kennelinsä mukaan, eikä yrityksen uudelleen- sijoittaminen ole vaivalloista eikä tule kalliiksikaan. Uutena kennelyrittäjänä alkuin-

nostus ja koiraharrastuksen kasvu luovat hyvät mahdollisuudet kenneltoimintani alulle. Tuttujen koiraharrastajien kyselyt kantanarttuni tulevien pentujen perään, vaikuttavat myös positiivisesti kennelin markkina-asemaan ja hyvä asema markkinoilla tuo kenneltoiminnalleni taas lisää mahdollisuuksia tulevaisuutta ajatellen.

Uhkakuvia uuden kennelinperustajan yritystoiminnalle on paljon, mutta analyysissäni olen listannut vain suurimmat ja tärkeimmät uhat omalle kenneltoiminnalleni. Uutena kasvattajana minulla ei ole vielä käytännön kokemusta kasvatustyöstä, joten suurimpina uhkina kenneltoiminnalleni ovat muut kennelyrittäjät. Koska kilpailijoita on paljon ja kaupankäynti Euroopan talousalueella on suhteellisen yksinkertaista, on kokeneilla kasvattajilla parempi markkina-asema. Pentujen kysyntä tunnetuilta kasvattajilta on niin suurta, että tietyiltä kasvattajilta pentua täytyy kysellä hyvissä ajoin etukäteen ja joskus pentuvarauksia täytyy tehdä jopa syntymättömistä pennuista. Jotkut ostajat ovat valmiit odottamaan pentuaan tunnetulta kasvattajalta jopa vuosia, eivätkä halua ajatella ostavansa koiraa uudelta kasvattajalta.

Huonon markkinataloustilanteen vaikutus ei ole vielä näkynyt kennelyrittäjien tuotoissa, mutta heijastus lemmikkeihin ja koiraharrastukseen käytettävistä varoista voi tulla näkyviin viiveellä. Silloin pienillä ja varsinkin uusilla kennelyrittäjillä on markkinoilla huonompi asema kuin isoilla ja kauemmin alalla toimineilla kenneleillä. Yksi koiraharrastuksen suosion haittapuoli on myös yhteiskunnan vastareaktion voimistuminen. Uudelle kennelyrittäjälle vastareaktio voi tarkoittaa esimerkiksi naapurisovun rakoi-
lua. Tämä on yksi mahdollinen ongelma ja uhka myös oman kenneltoimintani aloittamisessa. Vaikka omakotitalomme sijainti on syrjässä kaupungin asutuskeskuksesta ja paikka on mitä parhain kenneltoiminnalle, saattaa koirien haukunta kuulua pitkien matkojenkin päähän ja tämä taas näkyä naapurisovun rikkoutumisena.

Ensimmäinen konkreettinen kennelin perustamisen edellytys on kasvattajan peruskurssin suorittaminen. Uuden kennelin perustajan on otettava selvää missä ja koska järjestetään seuraava kasvattajan peruskurssi ja miten kurssille voi ilmoittautua. Suomen Kennelliiton hyväksymän kasvattajan peruskurssin suorittaminen on yksi edellytys myös kennelnimien hakemiselle, sillä Kennelliitto myöntää kennelnimiä vain hen-

kilöille, jotka ovat hyväksyttävästi suorittaneet kyseisen kasvattajankurssin (Suomen Kennelliitto 2009a [viitattu 17.5.2009]).

Kennelnimi ei ole pentueen rekisteröimisen ehtona, mutta kasvattajaksi aikovan kannattaa hankkia kennelnimi ennen ensimmäisen pentueen teettämistä, jotta kasvatustyö saa alusta asti oman tavaramerkkinsä. Kennelnimi on se nimi, joka liitetään kasvattajan kaikkien kasvattien nimen eteen pentuja rekisteröitäessä, ja josta sitten kyseisen kasvattajan kasvatustyö opitaan tuntemaan (Suomen Kennelliitto 2009a [viitattu 17.5.2009]). Kennelliiton valtuusto on hyväksynyt kennelnimisäännön, jossa luetellaan myös useita muita vaatimuksia, jotka uutta kennelnimeä hakevan on täytettävä.

Kennelin perustamiseen ei sinänsä tarvita mitään tavallisesta asumisesta poikkeavia tiloja, joten jokainen kasvattajan peruskurssin suorittanut voi perustaa pienen kotikennelin. Kotikennelillä tarkoitetaan sitä, että kennelin koirat elävät ja kasvavat perheen parissa (Heiskanen 2009 [viitattu 17.5.2009]). Suomessa oikeastaan kaikki kennelit ovat kotikennelitä, mutta ulkomailla on myös laitospennelitä, joissa on useita koiria. Mitä suurempi kennel on, sitä korvaamattomampia ovat kenneltytöt ja –pojat, koiranhoitajat, jotka usein auttavat myös näyttely- ja koekentillä kasvattajaa ja jopa esittävät koiria näyttelyissä tai opettavat ja kouluttavat niitä.

Suomalaiset kasvattajat sijoittavat usein lupaavia pentuja sijoitussopimuksella, jolloin koiran jalostusoikeus jää kasvattajalle, mutta hallintaoikeus siirtyy uudelle omistajalle (Wikipedia 2007 [viitattu 18.5.2009]). Riippuen koiran sukupuolesta ja erikseen sovittavista ehdoista koiran omistajuus siirtyy kokonaan uudelle omistajalle, kun jalostusvaatimukset koiran osalta ovat täyttyneet. Narttujen kohdalla jalostusvaatimukset ovat yleensä yksi tai kaksi synnytettyä pentuetta ja uros on täyttänyt jalostusvaatimuksena, kun sillä on takanaan sovittu määrä hyppyjä eli se on astunut aiemmin sovittun määrän narttuja. Näin toimitaan siksi, että kasvattajalla on usein rajalliset tilat pitää koiria, ja lupaavia pentuja saattaa syntyä enemmän kuin kasvattajalla on mahdollista pitää. Osaltaan myös sijoituskoirat kasvattajan kennelissä auttavat kasvattajaa laajentamaan liiketoimintaansa ilman, että tämä joutuu esimerkiksi palkkaamaan hoitoapua koiril-

leen. Sijoituskoirat mahdollistavat laajemmankin kenneltoiminnan harjoittamisen käytännössä katsoen kasvattajalle itsekseen ja ilman suurta tiloihin kohdistuvaa sijoitusta.

Mitä enemmän koiria ja syntyviä pentueita varsinkin samaan aikaan on, sitä tärkeämmäksi asiaksi muodostuvat kuitenkin sopivat tilat. Useimmat dobermannkenneliä pitävät kasvattajat asuvat omakotitaloissa. Dobermannit vaativat runsaasti liikuntaa ja aktiviteetteja, ja jos hoidettavana on aikuisten koirien lisäksi monta pentua, omakotitalon aidattu piha antaa loistavan ulkoilumahdollisuuden koirille ilman, että omistajan tai hoitajan on jatkuvasti oltava läsnä.

Itse muutimme mieheni kanssa rivitaloasunnosta omakotitaloon kesällä 2008, sillä pieni rivitalon piha alkoi kaljuuntua nurmikosta jo kahden koiran leikeistä. Kun talossa vilistää lähes tusina pieniä koiranpentuja, on iso piha sitäkin loistavampi. Kasvattaja voi aloittaa pentujen sisäsiisteyskasvatuksen jo ihan pienestä pennusta asti, helpottaen tältä osin uuden omistajan alkua uuden pennun kanssa. Tämä tuo positiivisen vaikutuksen pennunostajalle ja kasvattaja saa myös lisää hyvää mainetta. Mahdollisesti pennunostaja jopa suosittelee kasvattajaansa eteenpäin, ja kasvattaja saa oman panostuksensa tuloksena uuden markkinointikanavan liiketoiminnalleen.

Itse olin jo aikaisemminkin kiinnostunut koirien kasvatustyöstä, mutta muutettuamme omakotitaloon maaseudulle ajatukseni kennelin perustamisesta tuntui mukavalta mahdollisuudelta loistavien tilojen vuoksi. Haluan kuitenkin remontoida taloamme sen verran kenneltoiminnalle sopivammaksi, että sekä talosta että pihalta löytyisi toisistaan erillisiä osioita pentueita ja aikuisia koiria varten. Sijoittaminen tiloihin on sikäli kuitenkin tärkeää, että emo saa rauhan pentujen kanssa niiden ensimmäisiksi elinviikoiksi ilman muiden koirien hälinää. Myös vanha ulkorakennuksemme kaipaa kunnostamista ennen kuin voin alkaa keskittyä itse kennelin perustamiseen. Kantakoirien hankinta on jo tehty ja suunnitelmat kennelille, sen tarvitsemille tiloille ja liiketoimintasuunnitelma ovat valmiina, jolloin jäljelle jää enää vain kannattavuuden laskeminen ja tarvittavien kurssien suorittaminen ennen oman kennelin toteutumista.

3.1.3 Kannattavuuden laskeminen

Kuten kaikilla elämän osa-alueilla, täytyy koiraharrastuksen laajentamista kenneltoiminnaksi asti puntaroida monelta eri kantilta. Yksi tärkeimmistä vaikuttavista asioista on taloudellinen puoli. Kasvattajana toimimisen kannattavuus riippuu tietenkin monesta asiasta, mutta koska kenneltoimintaan kuuluvat elävät olennot, ei rahallista arviota tai tulosta voi katsoa sellaisenaan, vaan kannattavuuteen vaikuttavat myös ei-materiaaliset asiat.

Eräs tosiasia on, että todella harva koirankasvattaja Suomessa saa elantonsa tekemällä pelkästään kasvatustyötä. Koska kasvattajalla on oman yritystoimintansa lisäksi muita töitä, jotka pitäisi saada sovitettua yhteen kenneltoiminnan kanssa, ei aina ole helppoa tai edes mahdollista arvioida kannattavuutta saati sitten oman ajallisen panostuksen määrän tarvetta kannattavan kenneltoiminnan harjoittamiseksi.

Suurin osa ajasta tässä liiketoiminnassa menee koirien jokapäiväisten hoitotoimenpiteiden tekemiseen ja erilaisten suoritusten harjoitteluun, joten mitä enemmän aikaa on tehdä näitä asioita, sitä varmemmin ne tulee suoritettua hyvin. Harjoituksissakin saattaa usein vierähtää aikaa suunniteltua enemmän silloin kun harjoitettavilla koirilla sattuu kohdalle huono päivä, sillä niillä, kuten ihmisilläkin, on joskus huonoja päiviä. Silloin kasvattajan on tärkeä osata lukea koira ja nähdä tämän ns. huono päivä ja esimerkiksi harjoitella vain jo opittuja asioita, eikä yrittää väkisin harjoittaa koiraan enempää.

Pelkän taloudellisen arvioinnin tekeminen kenneltoiminnan osalta on suhteellisen helppoa. Arviointia tehtäessä on kuitenkin hyvä miettiä kustannuslaskelman osaksi ennalta-arvaamattomien hoitokustannusten osuus. Koirat syövät päivittäin ja niiden lääkärikuluihin sekä kaikkiin koiraharrastuksiin kuluu helposti paljon rahaa. Näyttelyissä, kokeissa ja harjoituksissa käyminen vaatii myös paljon aikaa rahallisen panostuksen ja matkakustannusten lisäksi. Koska aika on rajallista, kannattavuutta ajatellen on hyvä ottaa myös tällainen asia huomioon. Näyttelyissä ja kokeissa tuloksien saa-

vuttaminen vaikuttaa tietenkin positiivisesti kennelin menestykseen, mutta hyvien tulosten saavuttaminen saattaa viedä aikaa.

Tehtävien pentueiden määrällä on myös merkitystä kennelin kannattavuuteen. Koska yhdellä nartulla voi Suomen kennelliiton asettaman säännön mukaan tehdä vain kuusi pentuetta nartun elinaikana, on kennelin pitäjillä usein enemmän kuin vain yksi koira, useasti myös molempia sukupuolia (Suomen Kennelitto 2010. [viitattu 23.1.2010]). Suurempi eläinmäärä tuo enemmän muuttuvia tekijöitä ja näin yllättävien menoerien mahdollisuus kasvaa. Toisaalta myös mitä suuremmasta laumasta on kyse, sitä vähemmän esimerkiksi yhden eläimen kuolema tai muu yllättävä tapahtuma koiran jalostusuran esteenä vaikuttaa suuren eläinmäärän kennelin kannattavuuteen.

Koska yhä useammissa perheissä, jotka ovat vain harrastajia, on nykyään myös yhä useammin enemmän kuin yksi koira, jää kennelin perustamiseen tarvittavia asioita enää muutamia tämän jälkeen, joten jos joka tapauksessa harrastaa koiria jo lähes ammattimaisesti, saattaa kennelin perustaminen jopa kannattaa. Tosin kasvattajana toimiminen ja kennelin pitäminen tuovat aivan erilaisen vastuun toimintaan, kuin harrastajalla on.

3.1.4 Fyysinen ja henkinen pääoma

Kennelin pitäminen on osittain liiketoimintaa, mutta sitä ei pidä kuitenkaan luulla vain työksi tai pelkästään harrastukseksi. Kennelin perustaminen ja sen pitäminen, kaikki jalostustyön taustatyöt, itsensä ja koirien kouluttaminen, on elämäntapa ja usein kennelin perustajan koko elämä alkaa pyöriä kennelin ympärillä. Tosin useimmilla aktiivisilla koiraharrastajilla elämä pyörii muutenkin lähes kokonaan koirien ympärillä.

Kasvattajana oleminen vaatii kuitenkin aivan erilaista henkistä jaksamista, koska kasvattien omistajat tarvitsevat usein neuvoja ja tukea koiran hankinnan jälkeenkin ja monissa tapauksissa jopa koiran koko elämän ajan. Useimmiten kasvattaja varmasti osaa neuvoa kasvattien omistajia ja tekee sen myös mielellään, mutta eteen voi sattua myös ikäviä tapauksia, kuten esimerkiksi kasvatin uudelleensijoittaminen erilaisista syistä johtuen. Kasvattajalle tulee aina lisää työtä ja vastuuta, kun hän joutuu puuttu-

maan kasvattinsa elämään omistajan pyynnöstä tai muun syyn vuoksi. Tällaiset tapaukset useammin sattuessaan saattavat kuormittaa kasvattajan henkistä jaksamista jopa äärirajoille asti. Jos kasvattajalla on kuitenkin tukenaan hyvä tukiverkosto, esimerkiksi muista kasvattajista ja mahdollisesti myös omasta perheestä, on kasvattajan paljon helpompi selvittää näistä vastoinkäymisistä.

Myös taloudellinen varautuminen saattaa tulla joskus tarpeeseen, joten kasvattajaksi ryhtyvän kannattaa miettiä erilaisten omien tapaturmienkin kannalta vakuutusten lisäksi mahdollista muuta rahastoa, jota voi hätätilanteessa käyttää taloudellisten asioiden hoitoon, jos jostain syystä esimerkiksi fyysinen tai henkinen terveys pettää hetkeksi.

Henkisen jaksamisen ylläpitäminen voi kasvattajalle välillä olla vaikeaa, mutta hyödyksi sen ylläpitämiseen olisi ainakin hyvä ihmistuntemus. Uusille pennuille hyvien kotien ja omistajien etsiminen voi olla uuvuttavaa ja hermoja raastavaa. Ja vaikka kasvattaja tekisi kuinka perusteellisesti tahansa töitä pentujen luovuttamiseksi uusille omistajille, on silti todennäköistä, että kaikki koirat eivät saakaan sellaisia koteja kuin kasvattaja olisi toivonut. Osa hyvistäkin kodeista voi laiskistua koiran kanssa harrastamisessa, kun alkuinnostus on mennyt ohi. Vaikka kasvattaja näkisi koirassa loistavat mahdollisuudet, ei kannustus koiraharrastuksen jatkamiseen välttämättä innosta omistajaa tarpeeksi jatkamaan harrastusta alkua pidemmälle.

Kasvattajan työ on sekä fyysisesti että henkisesti raskasta, ja henkisten voimavarojen lähde täytyy olla suuri, jotta jaksaa jatkaa eteenpäin vaikeuksista ja vastoinkäymisistä huolimatta. Kasvattaja joutuu myös joskus tekemään päätöksiä, jotka eivät ole helppoja, teki asian suuntaan tai toiseen. Pelkkä rakkaus koiriin ja innostus koiraharrastukseen ei riitä kasvattajaksi aikovalle. Ennen kennelin perustamista kannattaa keskustella vanhojen kasvattajien kanssa ja miettiä onko itsellä varmasti niin paljon annettavaa rodulle, että kannattaa aloittaa kasvattaminen. Toisaalta olisi hyvä myös keskustella kasvattajien kanssa heidän tavoistaan toimia vastoinkäymisten sattuessa ja miettiä kuinka itse ottaa tulevat onnistumiset ja vastoinkäymiset vastaan. Myös muiden eläinten kanssa töitä tekevien yrittäjien kanssa kannattaa keskustella ja kysellä mistä he

saavat palautetta ja minkälaisia vastoinkäymisiä ja onnistumisia heidän kohdalleen on sattunut.

Itselläni sijaishoidossa olleista kolmesta dobermannista luopuminen ja uusille omistajille koirien antaminen oli raskasta, vaikka koirat eivät koskaan virallisesti minulle kuuluneetkaan. Ikävintä asiassa oli se kun nartun päästyä uuteen kotiin, se karkasi heti. Vaikka myös minä mieheni kanssa lähdin sitä etsimään, ei koiraa löytynyt. Koirasta tuli paljon havaintoja, mutta koska se oli niin pelästynyt kodinvaihdosta ja laumasta erottamisesta, ei se antanut ottaa itseään kiinni. Kolmen päivän ja yön etsintöjen jälkeen tuli soitto, että koira oli jäänyt rekan alle ja menehtynyt välittömästi. Vaikka uutiset olivat ikäviä, oli asia pakko nähdä positiivisessa valossa; koira ei ollut joutunut kärsimään. Koska oli helmikuu, ulkona oli lunta ja pakkasta, eikä dobermanneilla ole aluskarvaa, oli uutinen sikäli myös helpotus, ettei tarvinnut pelätä koiran joutuvan kärsimään kylmässä ja nälässä, ja asia saatiin päätökseen, vaikka lopputulos olikin kurja.

Henkisen ja fyysisen jaksamisen ylläpitämisessä kenneltytöt ja -pojat ovat loistava apu kasvattajille. Kasvattajalla on yleensä monta koira kotonaan hoidettavana ja usein niiden lisäksi kenneliin kuuluu vielä sijoituskoiria sekä mahdollisesti osaomistuskoiriakin. Koska näyttely- ja koeosallistumisiin sekä kaikkiin terveystutkimuksiin menee paljon aikaa, on luotettava kenneltyttö tai -poika, joka kykenee hoitamaan kasvattajan kotona asuvien koirien hoitamisen ainakin osittain, paras mahdollinen apu, jonka kasvattaja voi saada. Kun kasvattaja pystyy jättämään omat koiransa jollekin muulle hoidettavaksi edes lyhyiksi ajoiksi ilman, että hänen tarvitsee murehtia, lievittää se suurta vastuuta ja edesauttaa henkistä jaksamista valtavasti. Kaiken tämän lisäksi kasvattajalla on vielä taloudelliset asiat hoidettavanaan, jotka kuormittavat omalta osaltaan niin henkisesti kuin fyysisestikin.

3.2 Kennelnimien hakeminen

Täytettyään kaikki kennelnimien saantiehtot, voi kasvattaja anoa itselleen kennelniemeä (Suomen Kennelliitto 2009a [viitattu 18.5.2009]). Usein kasvattajat anovat kennelniemeä ennen ensimmäisen pentueen teettämistä, jotta kaikki pentueet voidaan heti

syntymänsä jälkeen rekisteröidä samalle, omistajan eliniän voimassa olevalle kennelnimelle. Anotut nimet julkaistaan Koiramme-lehdessä ja lähetetään valitusajan jälkeen FCI:lle, joka myöntää tai vaihtoehtoisesti hylkää kennelnimet (Suomen Kennelliitto 2006 [viitattu 18.5.2009]). FCI:n eli Fédération Cynologique Internationale:n toimisto sijaitsee Belgiassa ja siihen kuuluu 82 jäsenvaltiota (Suomen Kennelliitto 2009a [viitattu 18.5.2009]).

Kennelnameä anotaan siihen tarkoitettulla lomakkeella, joka löytyy Kennelliiton nettisivuilta. Kennelnimien anominen kestää noin puoli vuotta. Suomen Kennelliiton valtuusto on 26.11.2006 hyväksynyt uuden kennelnimisäännön, joka astui voimaan 1.1.2007 (Suomen Kennelliitto 2006 [viitattu 18.5.2009]). Kennelnimisääntö löytyy Suomen Kennelliiton nettisivuilta, jalostus- ja kasvatusosion alta. Säännöstä löytyvät kennelnimien saantiehtot ja itse kennelnameä koskevat rajoitukset. Kennelnimi voidaan myöntää hakijalle seuraavin edellytyksin: hakija on täyttänyt 18 vuotta ja hän on sopiva kennelnimien omistajaksi. Hakijan täytyy olla Kennelliiton ja rotujärjestön jäsen. Hänen on myös täytynyt hyväksytysti suorittaa kasvattajan peruskurssi korkeintaan seitsemän vuotta sitten ja allekirjoittaa kasvattajasitoumus. Kennelliittoon on myös täytynyt toimittaa rotujärjestön todistus jäsenyydestä tai sen lausunto asiasta. (Suomen Kennelliitto 2006 [viitattu 18.5.2009].)

Kennelnimi voidaan myöntää myös kahdelle henkilölle yhdessä, jos molemmat hakijat täyttävät kennelnimien saantiehtot. Vuonna 2009 kennelnimi maksoi 150€. Toisen henkilön myöhempi lisääminen kennelnimien omistajaksi tai kennelnimien omistajan muutos maksoivat vuonna 2009 myös 150€. Omistajan lisäys tai muutos on aina perusteltava kirjallisesti ja hakijan on aina täytettävä kaikki kennelnimien saantiehtot. Omistajan poistaminen on maksutonta. (Suomen Kennelliitto 2009a [viitattu 18.5.2009].)

Kullakin kasvattajalla voi olla samanaikaisesti vain yksi kennelnimi. Jos kasvattaja haluaa kasvattaa samanaikaisesti useita rotuja, merkitään ne silti kaikki samalle kennelnimelle. Kuten edellä on mainittu, on kennelnimi voimassa omistajan eliniän, ellei kennelnimien haltija tee sopimusrikkomuksia. Kennelliiton hallitus voi poistaa kennel-

nimen aikaisintaan 20 vuoden kuluttua siitä, kun sen omistaja on eronnut tai erotettu Kennelliiton jäsenyydestä. Omistajalle ilmoitetaan kennelnimen poistamisesta, jos häneen saadaan yhteyttä. Kun poistamisesta on kulunut 10 vuotta, siitä ilmoitetaan FCI:lle ja kennelnimi vapautuu uudelleen haettavaksi. (Suomen Kennelliitto 2006 [viitattu 18.5.2009]).

3.3 Vastuullinen kasvattaja

Koirankasvattaja on kansainvälisestikin hyvin aliarvostettu ammatti, joten on vähätelvä ilmaus sanoa sitä kutsumusammattiksi. Suomessa koirankasvattaja ei ole varsinaisesti ammattinimike, eikä suurin osa suomalaisista kasvattajista saa elantoaan kasvattajana, vaan käy lisäksi päivätyössä tai harjoittaa lisäksi muuta liiketoimintaa. Euroopassa ja USA:ssa kasvatusta paljon ammattimaisempaa ja useat ulkomaalaiset kasvattajat ovatkin jättäneet päivätyöt pois voidakseen täysillä keskittyä kasvatustyöhön. Onko tämä hyvä vai huono asia, siitä voidaan olla kahta mieltä. Mutta ainakin suuremman koiramäärän, kasvattien, takia kasvattaja pystyy suhtautumaan viileämmin jokaiseen yksilöön. Tällöin epäonnistumiset kasvatustyössä jäävät vain prosentuaalisiksi faktoiksi, eikä kasvattajan tarvitse puolustella jokaisen ”meidän moppen” olevan pitkän harkinnan tulos minimaalisella geenivirheellä.

Vastuullinen kasvattaja ottaa vastuun kaikista kasvattamistaan pentueista. Koska koirajalostuksessa on ulkonäöllä ja luonteella usein yhtä suuri merkitys kuin yksilön terveydelläkin, on kasvattaminen vaikeaa. Vaikka kasvattaja yhdistäisi parhaat mahdolliset koirat aina keskenään, saattaa pentueeseen silti joskus tulla huonoja yksilöitä. Tästä syystä kukaan, joka kutsuu itseään koirankasvattajaksi saati sitten vastuulliseksi kasvattajaksi, ei saisi teettää pentuja huonolla vanhemmat-yhdistelmällä. Suomen Kennelliiton PEVISA-ohjelmassa, perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelma, asetetaan jalostukseen liittyviä lisäehtoja rotukohtaisesti pentueen rekisteröimiselle Suomessa (Suomen Kennelliitto 2008 [viitattu 23.1.2010]).

Vastuullisen kasvattajan tulisi tietää, minne on koiran myymässä, ja ohjeistaa omistajia lemmikin kasvatuksessa ja koulutuksessa. Tässäkin liiketoiminnassa kasvattajalla on olemassa myyjän vastuu aivan kuten muilla myyntiä harjoittavilla yrityksillä. Kas-

vattajia sitovat samat lait ja säädökset, kuin millä tahansa liiketoiminnanalalla toimiva henkilö, jolla on toiminimi. Usein kasvattajat ovat kiinnostuneita kasvattiensa kehityksestä ja antavat usein uudelle omistajalle lupauksen koiran eliniän kestävästä tuesta. Jos kasvattaja epäilee, ettei hänen kasvattamansa rotu sovellu ostajalle, on vastuullisen kasvattajan tehtävä ohjata ostaja muiden sopivampien rotujen pariin, jottei tulevaisuudessa tule ongelmia. Mutta vaikka kasvattaja olisi kuinka vastuullinen ja vastuuntuntoinen tahansa, voi silti joskus virheitä tapahtua, sillä koirankasvattajatkin ovat vain ihmisiä.

3.4 Koirankasvattajan eläinlääkärikustannukset

On mahdotonta arvioida summaa, joka kasvattajalle tulee erilaisten lääkärikäyntien, lonkka- ja silmäkuvausten, kaikkien rodunomaisten terveystarkastusten ja mahdollisesti jopa keisarinleikkausten vuoksi. Halpaa ei koirankasvattajan työ ainakaan ole. Usein pennunostajat ihmettelevät pennun korkeaa ostohintaa (noin 700-1100€), verraten vaikka hintaa vain pennun rekisteröimismaksuun, joka 2010 Suomessa on 38€ tai 68€ pentua kohden, riippuen siitä onko kasvattaja rotujärjestön ja Kennelliiton jäsen (Suomen Kennelliitto 2010 [viitattu 23.1.2010]). Kun lasketaan sitten vanhemmilla teetetyt lääkärintarkistukset, astutusmaksut, näyttely- ja koetulokset, sekä tulosten saamiseksi tehty työ ja eri kilpailuiden osallistumismaksut matkakuluineen sekä vielä pentujen ruokinta- ja lääkärikustannukset, alkaa pennun hinta tosiaankin roimasti nousta, ja kasvattajalle jäävät voitot ovat usein hyvinkin minimaalisia.

Jotkut kasvattajat ovat opiskelleet eläinlääkäreiksi tai pieneläinhoitajiksi kasvattajaksi ryhtymisen jälkeen, koska kasvattajana joutuu jatkuvasti toimimaan ns. kotilääkärinä esim. erilaisten haavojen ja sairausoireiden asiantuntijana, sekä omien koiriensa että myös kasvattiensa kanssa. Kasvattaja on valmiiksi jo perehtynyt rodun terveydentilaan ja päivittää tietojaan jatkuvasti, mutta jos hänellä on kiinnostusta, kannattaa myös mahdollisesti harkita panostamista jonkun tutkinnon suorittamiseen eläinlääketieteen alalta, koska silloin voi itse hoitaa paljon asioita, eikä aina tarvitse odottaa eläinlääkärille pääsyä. Tosin opiskelu on aikaa vievää ja voi olla myös hyvin kuluttavaa ja raskasta, joten ennen päätöksentekoa kannattaa tarkkaan miettiä sitä, onko itsellä aikaa ja

voimavaroja tutkinnon suorittamiseen, kuten myös sitä, mikä hyöty tutkinnon suorittamisesta on itselle.

Dobermannkasvattaja joutuu väkisinkin perehtymään eläinlääketieteeseen paljon enemmän kuin monen muun rodun kasvattaja, sillä dobermannien perinnöllisten sairauksien lista on suhteellisen pitkä. Eniten kuolemaan johtavia rodulle tyypillisiä sairauksia ovat DCM, dilatoiva kardiomyopatia eli sydänlihassairaus ja CAH, krooninen aktiivinen hepatiitti eli krooninen maksatulehdus (Liite 1). Dobermanneilla on myös muiden suurikokoisten ja syvärintaisten koirien tapaan suuri riski sairastua vatsalaukun kiertymään. Nämä kolme hengenvaarallista sairautta ovat siitä syystä erittäin merkittäviä dobermannjalostuksen kannalta, ettei näihin sairauksiin ole olemassa parantavaa hoitoa. Vatsalaukun kiertymään on hoitona vain välitön leikkaushoito, eikä koira aina hoidosta huolimattakaan selviä hengissä. (Liite 1.)

Muita dobermannille tyypillisiä ja vakavia sairauksia ovat von Willebrandiin tauti eli verenvuotosairaus ja Wobbler syndrooma eli kaularangan instabiliteetti. Näihin kahteen sairauteen on molempiin useampi hoitomuoto, joiden ansiosta moni koira pystyy usein kuitenkin jatkamaan vähintäänkin kohtalaisesti elämää eteenpäin. Vähemmän vakavia, mutta kuitenkin jalostuksellisesti merkittäviä sairauksia ovat lisäksi lonkanivelen dysplasia eli kasvuhäiriö, HD, PHTVL/PHPV -silmäsairaus, erilaiset ihosairaudet, hypotyreoosi eli kilpirauhasen vajaatoiminta, vestibulaarisyndrooma ja panosteitti eli luuston kasvuhäiriöt. (Liite 1.)

Useita näistä dobermanneille tyypillisiä sairauksia pystytään jo testaamaan kokein oireettomilta koirilta, ja näin estämään geneettisesti periytyvien sairauksien leviäminen laajemmalle dobermannpopulaatioon. Testaaminen on kuitenkin suhteellisen kallista, sillä testejä varten tarvitaan erikoislaitteistoa, jota ei edes kaikilla eläinlääkäriasemilla ole. Testaaminen on kuitenkin välttämätöntä, jotta dobermannin rodunjalostus saataisiin käännettyä geneettisesti terveempään suuntaan. Kasvattajilta tämä vaatii taloudellista panostusta ja sitoutumista terveystulosten pohjalta vain terveiden koirien kanssa jalostamiseen.

4 KOIRIEN TUONTI

4.1 Yrityksen tuontitoiminta

Kansainvälistymiseen liittyvässä tuontitoiminnassa on kyse siitä, että yritys myy ulkomailta hankkimiaan tuotteita tai palveluita kotimaan markkinoille. Kenneltoiminnassa tuontitoiminta eroaa tavanomaisesta tuontitoiminnasta liiketoiminnan erityisominaisuuksien vuoksi. Tuontitoiminnassa ulkomailta hankitut tuotteet ja palvelut voivat olla esimerkiksi raaka-aineita tai komponentteja, joita hyödynnetään yrityksen valmistuksessa, tai sitten ulkomailta hankittuja tuotteita voidaan myydä sellaisenaan eteenpäin esimerkiksi vähittäiskaupoissa. (Pehkonen 2000. 28-29.)

Tuontitoiminta voidaan jakaa samalla periaatteella kuin vientikin erilaisiin muotoihin. Näitä ovat epäsuora ja suora tuonti, lisenssin hankkiminen, franchisingin ottaminen, yhteisyrityksen perustaminen sekä suorat investoinnit. (Pehkonen 2000. 49-57.)

4.2 Kantakoirien hankinta

4.2.1 Ulkomailta tuotavista koirista tarvittavien papereiden selvitys

EU-maat

Koska kenneliä perustaessa on erittäin tärkeää löytää hyvä aloitusnarttu, mielestäni uutta dobermannkenneliä perustavan henkilön on ehdottomasti tuotava uutta verta suomalaiseen dobermannjalostukseen ulkomailta. Oman ensimmäisen dobermannnarttuni ostin italialaiselta kasvattajalta ja kävin mieheni kanssa itse hakemassa pennun Suomeen. Ostaessa pentua minulla ei ollut ajatuksena kennelin perustaminen, vaan ainoastaan terve, hyväluonteinen ja kaunis koira. Olin jo pitkään seurannut suo-

malaisten dobermannkasvattajien nettisivuja ja ulkomaalaisia, uutta kotia hakevien koirien sivuja erilaisista lähteistä. Olin vakavasti harkinnut, että ottaisimme aikuisen uutta kotia etsivän dobermannin, ja lähetinkin muutamaan hakuilmoitukseen sähköpostilla. Sähköpostini jäivät ilman vastausta, mutta se ei haitannut minua, sillä vaikka olisin halunnut antaa jollekin ilmoitusten koirista uuden mahdollisuuden, ei mikään niistä koirista tuntunut juuri oikealta minulle.

Sattumien summana katselin erään helsinkiläisen kasvattajan nettisivuilta linkkejä, josta yhdestä aukesi sivu italialaisen dobermannkasvattajan sivuille. Kennelin koirat näyttivät mielestäni upeilta, ja siellä oli juuri syntynyt pentue, josta oli vielä pentuja vapaana. Lähetin heti kasvattajalle sähköpostilla kyselyn mahdollisuudesta ostaa pentu Suomeen ja ryhdyin selvittämään mitä asioita ja papereita täytyisi hoitaa, jotta voisin tuoda pennun tuosta pentueesta Suomeen.

Ryhdyin selvittämään tarvittavia papereita samalla kun tutustuin kasvattajan sivuilta pennun sukupuuhun. Jo reilun tunnin kuluttua tuli kasvattajalta vastaus sähköpostiini, missä oli myös pentujen kuvat ja loistava kaikenkattava selostus tämän kennelin pyrkimyksistä dobermannien jalostamisessa. Mietimme muutaman päivän mieheni kanssa asiaa ja päädyimme ottamaan koiran kyseisestä pentueesta. Itse otin selvää eläinten tuontimääräyksistä etsien tietoja internetistä ja tilasin jopa Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran nettisivuilta vielä ilmaisen esitteenkini kotiini, missä kerrottiin koirien, kissojen ja frettien tuonnista Suomeen EU:sta ja sen ulkopuolelta. Vaikka kasvattaja oli tuonut aikaisemminkin koiria Suomeen, halusin itse olla varma, että kaikki oli varmasti otettu huomioon, eikä pennunhakumatalla tarvitsisi enää selvittää ongelmia, vaan voisimme keskittyä pelkästään uuteen koiraamme.

Tuontimääräykset EU:sta tuotavista koirista ovat hyvin yksiselitteiset. Eläimen on oltava tunnistusmerkitty joko mikrosirulla tai selkeästi luettavalla tatuoinnilla (Evira 2009c). Mikäli mikrosiru ei ole ISO 11784 –standardin tai ISO 11785 –standardin liitteen A mukainen, tulee eläimen tuojalla itsellään olla mikrosirun lukemiseen tarvittava laite (Evira 2009c). Yleensä kaikki mikrosirut ovat standardien mukaisia, mutta asia on aina silti hyvä varmuuden vuoksi tarkastaa kasvattajalta.

Eläimen on oltava rokotettu raivotautia vastaan kansainvälisen standardin mukaisella rokotteella vähintään 21 vuorokautta ennen tuontia. Ennen raivotautirokotuksen antamista tulee eläimen olla tunnistusmerkitty. Raivotaudin uusintarokotuksessa ei vaadita 21 vuorokauden varoaikaa, jos uusintarokotus on annettu ennen edellisen rokotuksen voimassaolon päättymistä. Koirat on myös lääkittävä ekinokokkoosia aiheuttavia heisimatoja vastaan enintään 30 vuorokautta ennen tuontia. Heisimatolääkitystä eikä raivotautirokotustakaan vaadita, jos eläin on alle kolmen kuukauden ikäinen tai jos eläin tuodaan suoraan Ruotsista, Norjasta, Englannista, Irlannista tai Maltalta. (Evira 2009b [viitattu 23.5.2009].)

EU-maista Suomeen tuotavien dobermannien johtavia maita ovat Saksa, Italia ja Baltian maat. Valitettavasti usein Baltian maista hankitut typistetut dobermannit ovat rekisteröimättömiä pentuja, kun ihmiset eivät ole ottaneet koirien taustoista kunnolla selvää. Toki kunnollisiakin kenneleitä ja rekisteröityjä pentuja löytyy myös Baltian maista, vaikka siellä rehottaakin vielä harmaa talous ja paperittomien koirien pentutehtailu. Ruotsistakin tuodaan jonkun verran dobermanneja Suomeen, mutta ehdottomasti eniten jalostus- ja harrastuskäyttöön tuotavia dobermanneja Suomeen tulee Italiasta ja Saksasta.

Hakiessamme koiraa mieheni kanssa Italiasta tuli kasvattajan kanssa jo puheeksi mahdollinen pentujen teettäminen nartullamme. Siitä asti on mielessäni kytenyt ajatus, että haluaisin myös oman dobermannuroksen, jolla sitten voisin astuttaa narttuni.

Vähän kuin vahingon kautta meille sitten kotiutui dobermannurok vuodel 2008 kesällä. Tämä uros on kuitenkin valitettavasti yksi niistä dobermanneista, jonka suomalainen perhe oli halunnut hankkia ulkomailta kun sieltä saa typistetyn dobermanninin, sen enempää asiaa ajattelematta. Pentuajan loppuvaiheilla perhe totesi, etteivät he pysty pitämään vaativaa koiraa ja siksi uros päättyi lopulta minulle. Ostaessaan koiraa perhe ei ollut tehnyt kunnollista taustatyötä, eikä koiralla tosiaan ole rekisteröintipapereita. Vaikka uros on komea ja sillä on loistava luonne, ei sitä jalostukseen rekisteröi-

mättömänä voi käyttää. Opinnäytetyön kirjoittamisen aikana olen hankkinut toisen uroksen, sillä tahdoin oman rekisteröidyn jalostusuroksen.

Muu Eurooppa

Dobermann-narttuni ollessa vielä pentu tapasin erään dobermannuroksen omistajan näyttelyssä. Mies asui Ruotsissa ja oli tullut varta vasten Turun kansainväliseen kaikkien rotujen näyttelyyn. Hänen urosdobermanninsa oli uljas typistetty vanha uros, jonka hän oli hankkinut Serbiasta. Juttelimme silloin hieman asiasta ja hän antoi minulle nettisivujensa osoitteen, jotta voisin ottaa yhteyttä jos haluaisin hänen apuaan hankkiessani urosta. Hänen avullaan saisin tietoa serbialaisista kenneleistä ja voisin mahdollisesti hankkia oman jalostusurokseni sieltä.

Asia jäi kun toinen koira saapui perheeseen, mutta sukulaiseni hankkiessa koiraansa Sveitsistä tutustuin myös EU:n ulkopuolelta tuotavien koirien ehtoihin. Ehdot ovat sen jälkeen muuttuneet niin, että Sveitsistä tuotavien kissojen, koirien ja frettien osalta noudatetaan samoja tuontiehtoja kuin tuonnissa EU-maista, niin kuin myös Norjasta, Andorrasta, Islannista, Kroatiasta, Lichtensteinista, Monacosta, San Marinosta ja Vatikaanista (Evira 2009a [viitattu 8.6.2009]).

Muista kuin edellä mainituista EU:n ulkopuolisista Euroopan maista tuontimääräykset poikkeavat EU:n sisäisistä määräyksistä siten, että eläin on aina tuotava Suomeen hyväksytyin saapumispaikan kautta. Saapumispaikassa tulliviranomainen tarkistaa eläimen tunnistusmerkinnän ja sen viralliset tuontiasiakirjat sekä lemmikkieläinpassin tai eläinlääkärin todistuksen. (Evira 2009c.)

Muut maanosat

Koirien tuonnissa Euroopan ulkopuolelta Suomeen noudatetaan pääosin samoja sääntöjä ja rokotus- sekä muita vaatimuksia kuin EU:n ulkopuolisista Euroopan maista. Molemmissa tapauksissa Suomen tulli myös huolehtii siitä, että koiran omistaja maksaa, EU:n ulkopuolelta saapuvan koiran, arvonlisäveron, joka on 22 prosenttia koiran

kauppahinnan, rahtikustannusten sekä muiden kauppatahtumaan liittyvien kustannusten lasketusta yhteissummasta. (SATHY 2006 [viitattu 23.1.2010].)

Yhdysvalloissa koirien kasvattaminen ja jalostaminen ovat ehkä eniten ammattimaista verrattuna kaikkiin muihin maihin ja suureksi osaksi myös kylmää bisnestä. Kaikki dobermannien väri variaatiot on tyypitetty alaryhmiin ja jokaiselle on oma koodinsa (AKC 2010 [viitattu 23.1.2010].) Kasvattajia on paljon ja useat kasvattajat tekevät elantonsa koirien kasvattamisella. Yhdysvalloissa koiran voi käytännössä tilata itselleen, ja vaikkei tilaus olisikaan USA:n Kennelliiton hyväksymä, sillä on kasvattajia, jotka toteuttavat tilauksen kuin tilauksen, kunhan maksuista päästään yhteisymmärrykseen.

Yksi USA:n erikoissuosikeista on valkoinen dobermann, jota joskus kutsutaan myös albiino-dobermanniksi. Valkoinen dobermann, vaikkakin aina virallisesti rekisteröimätön, on erittäin kallis koira. Toinen erityisen kallis vaihtoehto USA:n tuonneista on aikuinen, valmiiksi koulutettu ja treenattu vartio- ja suojelu-koira. Jälkimmäiset ovat usein rekisteröityjä ja todella kalliita koiria. Itse en ymmärrä miksi joku haluaa ostaa valmiiksi koulutetun koiran, kun osa ideasta on juuri siinä, että näkee koirassa oman työnsä tulokset. Joka tapauksessa Yhdysvalloista tuotavien koirien kustannukset saattavat tuontiehdosta johtuen kasvaa yllättävän suuriksi, joten ennen koiran hankkimista kannattaa selvittää koiran varsinaisen hinnan lisäksi kaikki muut tuontiin liittyvät kustannukset, jottei ostopäätöksen jälkeen ilmene ainakaan suuria yllätyksiä hankintakustannusten osalta.

4.2.2 Kantakoirat sijoitusmuotona

Koska koirankasvattajilla on rajalliset mahdollisuudet pitää kaikkia jalostukseen ajattelemaansa koiria itsellään, on kehittynyt systeemi sijoitusmahdollisuudesta. Koirien hyvinvointi ja kasvattajan käytettävissä oleva aika rajoittaa koirien määrää tilojen koosta ja rodusta riippuen, mutta sijoittamalla koiran kasvattaja voi jättää itselleen sen jalostusoikeuden (Mujunen 2001 [viitattu 23.1.2010]). Koira on siis sijoitukseen ottajan koira; asuu uudessa kodissa ja on uuden perheen omistama, mutta kasvattajalla on vielä oikeus käyttää koira jalostukseen niin halutessaan. Käytännössä sijoituskoira on

kuitenkin virallisissa papereissa kasvattajan nimissä tai sitten yhteisomistuksessa siten, että sekä kasvattaja että uusi omistaja on molemmat merkitty omistajiksi koiran rekisteröintitodistukseen. Suomessa rekisteröidylle koiralle voidaan merkitä korkeintaan kolme omistajaa Suomen Kennelliiton viralliseen omistajarekisteriin (Suomen Kennelliitto 2009b [viitattu 23.1.2010]).

Yleensä sijoituskoirista puhuttaessa on kysymyksessä kasvattajan pentueesta lupaava narttupentu, jolla kasvattaja haluaisi mahdollisesti jatkaa kasvatustyötään. Kyseessä voi myös olla uros, ja sijoituskoira voi myös olla muualta kuin kasvattajan omista pentueista. Sijoitusnartusta kasvattaja pyytää uudelta omistajalta vakuusmaksun, yleensä puolet pennun myyntihinnasta, joka palautetaan pennunottajalle nartun tehtyä pentueen tai joskus erikseen sopimuksen mukaan kaksi pentuetta. Ellei narttua ole pennutettu tai se on yrityksistä huolimatta jäänyt tyhjäksi, eli ilman pentuja sovittuun takarajaan mennessä, nartun täyttäessä kolme tai neljä vuotta, siirtyy narttu täysin haltijan omistukseen. Tällöin kasvattaja ei myöskään palauta pennunottajalle vakuusmaksua. Nartun jalostuskäyttöön liittyvät kulut hoitaa kasvattaja, mutta normaalit koiran omistamiseen liittyvät kulut hoitaa pennunottaja. Erikseen sovitaan myös etukäteen kenen luona narttu synnyttää pentunsa. Etukäteen erikseen täytyy sopia myös käytännöt koiran vakuuttamisesta sekä vakuutuskulujen hoitamisesta.

Sijoituskoiran ottamista kannattaa aina harkita vielä tarkemmin kuin muuten koiran ostamista, sillä sijoituskoirista kasvattajalla on usein paljon korkeammat odotukset kuin myydystä pennusta. Myös kasvattajana kannattaa miettiä pitkään ja harkiten kellen sijoituskoiran antaa, ja usein sijoituskoiran saaminen onkin iso luottamuksen osoitus kasvattajalta uutta omistajaa kohtaan.

4.3 Koirankasvattajan asema kansainvälisesti

Koirankasvattaminen on erittäin aliarvostettua työtä ja tuleva koirankasvattaja saa varautua siihen, että arvostelu hänen työtään kohden on äärimmäisen rankkaa. Arvostelua tulee joka puolelta ja harvoin saa hyvää palautetta, vaikka arvostelija itse ei tietoisikään asioista tuon taivaallista. Kiitosta ei juuri tule, mutta kuraa niskaan joka puolelta kylläkin. Ainoat tahot, josta voi välillä kiitoksen sana kuulua, ovat kasvattien

omistajat ja joskus muut kasvattajat. Koiraharrastus- ja kasvattajapiireihin kuuluva kateellisuus ja kaksinaamaisuus ovat kuitenkin paljon yleisempää kuin yhdessä koirien eteen tehtävä jalostustyö, joten kannattaa myös varautua kylmään vastaanottoon kasvattajarintamalta päin. Uuden kasvattajan on varauduttava myös siihen, että niin hänen onnistumisistaan kuin epäonnistumisistakin puhutaan varmasti selän takana, eikä onnistumisista osata iloita toisen puolesta.

Monet sekarotuisten koirien omistajat kuuluttavat sen perään, että sekarotuiset koirat ovat rotukoira paljon terveempiä ja rotukoirien jalostaminen pitäisi lopettaa kaikkien rotuominaisten sairauksien vuoksi. On totta, että monella rodulla on rodunominaisia sairauksia, joita kuitenkin yritetään jalostuksella vähentää ja kasvattaa jatkossa terveempiä rotukoiria. Sekarotuiset koirat saattavat vaikuttaa näennäisesti rotukoiria terveemmiltä, mutta täytyy kuitenkin muistaa, että sekarotuisia koiria harvoin tutkitaan perinnöllisten tai piilevien sairauksien varalta. Rotukoirille on kuitenkin olemassa rotukohtaiset terveysvaatimukset, jotta koira saa käyttää jalostustarkoitukseen.

Vaikka kilpailu kasvattajien välillä on kovaa ja jokainen toimii oman liiketoimintansa edistämiseksi, on myös kasvattajia, jotka ovat iloisia saadessaan jakaa tietämystään muille alan ammattilaisille. Keskinäinen kasvattajien välinen yhteistyö on usein jakautunut erityisiin ryhmiin kasvattajien henkilökohtaisten mieltymysten ja ystävyyssuhteiden muodostamana. Uuden kasvattajan menestyksekkään kenneltoiminnan saavuttamiseksi on muiden samanhenkisten kasvattajien kanssa ystäväystyminen hyvä apu.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työssäni halusin selvittää dobermannkennelin perustamiseen liittyviä valintoja ja kenneltoiminnan edellytyksiä, sekä tutkia tapoja dobermannkennelin ylläpitämisestä Suomessa ja ennen kaikkea terveiden koirien jalostamisen edellytyksiä ja tapoja joilla näihin tavoitteisiin päästäisiin. Aiheesta oli vaikea löytää tietoa, mutta mielestäni onnistuin keräämään työhöni kuitenkin oleelliset tiedot kenneltoiminnan aloittamiseksi. Koirien käyttäytymismalleja ja kouluttamistapoja sekä toimintamalleja eri temperamenttien koirien käsittelyyn en halunnut ottaa työhöni mukaan, vaikka toki kennelin perustamiseen tarvitaan niitäkin taitoja.

Koirankasvattajaksi ryhtyvän ei kannata haaveilla suurista voitoista eikä helposta työstä. Nämä asiat tiesin myös itse jo ennen tämän opinnäytetyön kirjoittamista, mutta silti niitä ei voi mielestäni liikaa painottaa. Kannattavuuden laskeminen auttaa osaltaan ymmärtämään kuinka pienivoittoista kasvatustyö on, jos toiminta ylipäätään jää taloudellisesti voiton puolelle. Kuten useilla muillakin aloilla ensimmäisinä vuosina, yritys jää usein tappiolle myös koirankasvatuksen puolella. Ensimmäisen pentueen eteen joutuu usein tekemään eniten töitä. Kaikkein vaativinta on silti kennelin kantanartun etsiminen, sillä liiketoiminnalle tärkeää on saada vankka pohja. Kun yrityksen perustamisen taustatyöt on tehty hyvin, eli on onnistunut valitsemaan itselleen hyvän kantanartun, johon kasvattaja voi kasvattamisensa perustaa, on liiketoimintaa helpompi jatkaa eteenpäin.

Paneuduttuani asiaan enemmän totesin, että kasvattajan työ on vaativampaa kuin mitä kuvittelin – vaikka tiesin ettei se olisi helppoa. Koirankasvattaja toimii yksityisyrittäjänä, ja on käytännössä katsottuna sidottuna yritykseensä eli kenneliin vuorokauden ympäri. Vaikka työ voi olla hyvin antoisaa ja palkitsevaa siinä mielessä, että näkee miten omat valinnat ovat onnistuneet ja kasvatit menestyvät hyvin kilpailuissa sekä jopa tuottavat hyviä ja terveitä jälkeläisiä, täytyy uudelta kasvattajalta löytyä luonteenlujuutta voittaa kaikki eteen tulevat haasteet ja vaikeudet. Kasvattajan työ vaatii pitkäjännitteisyyttä ja kykyä nähdä tekemiensä valintojen mahdolliset tulokset vasta vuosi-

en päässä. Kasvattajan täytyy pystyä seisomaan tekemiensä valintojen takana ja ottamaan vastuu kasvattamistaan tai myymistään koirista yhtäläillä kuin minkä tahansa myyntipuolen yrityksen on annettava tuotevastuu myymistään tavaroista.

Kasvattajan rakkauden koiria kohtaan täytyy olla suuri, kuten myös kiinnostuksen oman rodun tulevaisuuden parantamiseksi. Sen lisäksi täytyisi vielä olla jotain uutta annettavaa rodun hyväksi ja sen terveystilanteen parantamiseksi. Koirien rodunjalostuksen kehittyessä eteenpäin tulisi kasvattajan jatkuvasti kouluttaa itseään ja seurata aktiivisesti rodun kehitystä eteenpäin, pysyäkseen kilpailukykyisenä kennelinä penunostajien näkökulmasta katsottuna ja jotta kennel pystyisi tuottamaan jatkuvasti mahdollisimman terveitä ja rodunomaisia koiria.

Vaikka olisi opiskellut rodun historiaa ja nykypäivää, sekä käynyt läpi mahdollisia ongelmia, silti kasvattajille tulee eteen asioita, joita he eivät ole voineet kuvitellakaan tapahtuvan. Koiranjalostuksessa esiintyvät haasteet ja ongelmat voivat olla erittäin voimaavieviä. Ainut, joka ymmärtää asiaa, voi silloin olla toinen kasvattaja. Siitä syystä mielestäni olisi tärkeää, että uudella aloittelevalla kasvattajalla olisi ainakin muutama tuttu, mieluiten saman rodun kasvattaja, joilta voi kysyä neuvoja ja apua tarvittaessa.

Verkostoituminen olisi myös hyväksi koko rodun kehityksen kannalta, sillä useammalla kasvattajalla on mahdollisuus tehdä jalostustyötä useammalla koiralla ja näin vaikuttaa rodun geenipoolin eli geenien moninaisuuteen. Kasvattajien yhteistyö olisi toivottavaa jo siitäkin syystä, ettei vanhojen kasvattajien aikojen saatossa karttunut tietotaito valuisi hukkaan kasvattajien lopetettua kasvatustyönsä, vaan uudet kasvattajat voisivat käyttää ensikäden tietoja hyväkseen ja jatkaa osittain siitä, mihin heitä aikaisemmat kasvattajat ovat kasvatuksessa jo päässeet. Tämä edesauttaisi terveiden koirien syntyvyyteen, kun ainakin useimmat virheratkaisut jalostusyhdistelmissä voitaisiin välttää vanhempien kasvattajien tietojen avulla.

Itselläni on neljä tuttua kasvattajaa, joilta tunnen voivani pyytää apua tarvittaessa. Heistä jokainen on jo pitkään harrastanut dobermanneja ja kartuttanut tietojaan niin

harrastuksen kautta itse oppimalla kuin myös jakamalla tietoa muiden harrastajien ja kasvattajien kanssa. Minä olen oman dobermannharrastukseni tien alkupäässä, vaikka koirien parissa olenkin koko ikäni kasvanut. Olen myös itse aktiivisesti hankkinut ja kysellyt tietoa liittyen dobermanneihin, kasvattamiseen, näyttely- ja koetoimintaan aivan eri tasolla ostettuani ensimmäisen dobermannini – mustan narttuni Paradiz Ronado -kennelistä.

Saatuani loistavan vastaanoton kyseisestä kennelistä ja kasvattajalta, Irina Kostyryalta, pääsin myös näkemään muutaman päivän ajan koirankasvattajan arkea ja pentueen hoitamisen vaativuutta. Kasvattaja suhtautui pentuihin lempeästi ja selvästi kiintymyksellä, mutta oli selvästi tyytyväinen löydettyään kaikille pennuille kodin ja katsoi jo asioita selvästi eteenpäin. Hän eli koiriensä kanssa nykypäivää ja iloitsi koirien saavutuksista, mutta silti hänellä oli jo selkeät tulevaisuudensuunnitelmat ja katse tulevaan päin yritysjohtajan tavoin. Olen myös todennut, että mitä enemmän tietää koirien kasvattamisesta, sitä enemmän myös ymmärtää paljonko on vielä asioita, joita ei tiedä. Silloin oivaltaa miten paljon vielä täytyy oppia, jotta voisi oikeasti sanoa tietävänsä kasvattamisesta jotakin, saati sitten neuvoa muita uusia harrastajia.

Olen aina kunnioittanut suuresti Paradiz Ronado -kennelin omistajaa Irina Kostyryaa, joka hoiti dobermann-narttuni hankkimisen mallikkaasti ja on ollut koiran hankkimisesta asti loistava tuki ja ystävä. Suhdettamme voisi verrata yritystasolla konsernin emoyhtiöön ja sen tytäryhtiöön. Hän kertoi minulle pentua hakiessani kaiken tarvittavan – osan mitä en osannut edes itse kysyä. Kaikki se uusi tieto sai minut kiinnostumaan lisää ja hankkimaan myös itse lisää tietoa. Koiran tultua taloon vastuu sen kasvattamisesta ja koulutuksesta sekä koiran tulevaisuudensuunnitelmista siirtyi minulle, mutta kasvattaja tarjosi minulle tukensa ja oman tietotaitonsa käytettäväksi.

Nyt tietojeni kartuttua arvostan Irinaa vielä enemmän sen vuoksi, kuinka hän jaksoi kertoa uudelle harrastajalle paljon hyödyllistä tietoa, oli tukena ja loi minuun itseluottamusta, muistuttaen myös suuresta vastuusta uuden pennun omistajana. Tulevana kasvattajana pidän Irinaa omana esimerkkinäni ja toivoisin, että jaksaisin aina olla yhtä innostunut ja silti myös yhtä kärsivällinen kuin hän. Omien tietojeni karttuessa kun-

nioitan myös muita kasvattajia yhä enemmän ja arvostan heidän tekemäänsä vaativaa ja raskasta työtä dobermannien paremman ja terveemmän tulevaisuuden eteen.

Dobermanneilla on suhteellisen paljon rodulle ominaisia ja geneettisesti periytyviä sairauksia. Tästä syystä nyt ja tulevaisuudessa dobermannien jalostuksessa täytyy ehdottomasti kiinnittää huomiota koirien terveyteen. Toki täytyy noudattaa muitakin rodulle annettuja rotuvaatimuksia, mutta ensisijaisen tärkeää pitäisi olla terve koira. Kasvattajien kesken kilpailu on kovaa ja valitettavasti koirien terveys on kärsinyt siitä kun jalostukseen käytettävien yhdistelmien taustoja ei ole tutkittu tarpeeksi kattavasti. Sukusiitoksen takia koirien perinnölliset sairaudet ovat jatkuvasti nousussa, eikä ilman uutta verta tähän ole helpotusta nähtävissä. Ongelmana sukusiitoksen käyttämisessä ovat liian myöhään näkyvät perinnölliset sairaudet ja liian pieni rotupopulaatio.

Todellisuus on myös se, että mitä enemmän teknologia ja taudinkuvien määritykset kehittyvät, sitä enemmän löydetään tai diagnosoidaan eri sairauksia. Silti kasvattajien olisi syytä aloittaa heti maailmanlaajuinen yhteistyö rodun tulevaisuuden turvaamiseksi, sillä riittävän monen sukusiitetyn sukupolven jälkeen käy niin että lähes kaikki rodunedustajat ovat sukua toisilleen, eikä perinnöllisistä sairauksista päästä enää eroon. Tämä ei ole toivottava lopputulos kenenkään kannalta, joten enää ei ole aikaa miettiä, vaan nyt on toimittava heti.

Koska kyse on kuitenkin yritystoiminnasta, missä muut kasvattajat ovat käytännössä katsoen oman kennelin pahimpia kilpailijoita, on yhteistyön ja kasvattajien kennelkohaisten yrityssalaisuuksien yhteensovittaminen erittäin hankalaa. Suomen dobermannkantaan on kuitenkin heti saatava uutta verta, sillä koska olemme maantieteellisesti syrjässä Manner-Euroopasta, ei jalostuskoirien käyttäminen koko Euroopan dobermannkannasta ole niin helppoa.

Tämän opinnäytetyön yksi tavoite oli auttaa minua itseäni selvittämään mistä hankkisin seuraavan koirani, haaveilemani rekisteröidyn dobermannuroksen. Opinnäytetyötä kirjoittaessani olen jo hankkinut itselleni kauan haaveilemani jalostusuroksen ja tämän työn tekeminen on auttanut minua suuresti valinnan tekemisessä. Taustojen tutkimis-

nen ja oikean valinnan tekeminen olivat erittäin tärkeitä, jotta oma tuleva kennelini saisi mahdollisimman hyvän kantanartun lisäksi hyvän uroksen, jota voisin sitten käyttää tulevissa jalostussuunnitelmissani. Koska minulle on aina ollut uudeksi kasvattajaksi aikovana ensisijaisen tärkeää koirien terveys, myös jalostusuroksemme hankin ulkomailta. Hankinnalla yritän välttää käyttämästä jalostuksessa liian läheisiä sukulaisia keskenään ja lisätä suomalaisten dobermannien jalostusmateriaalia.

Ostamani uros on tunnetulta serbialaiselta kasvattajalta, Come As You Are - kennelistä. Uroksen valitsin sen sukupuun pohjalta niin, ettei niillä kantanarttuni kanssa tule sukusiitosta, jota koirankasvatuksessa tulisi välttää. Vaikka koirat eivät ole läheisiä sukulaisia toisilleen, on minun silti selvitettävä vielä monta asiaa ennen kuin voin päättää voiko näille kahdelle kuitenkin tehdä pentuja vai ei. Jalostukseen käytettävien koirien, niin urosten kuin narttujenkin, pitäisi aina nimittäin olla rodun keskitasoa parempia yksilöitä, ja omien koirieni kohdalla en voi vielä asiaa varmaksi sanoa. Vasta osallistuttuani vaadittuihin luonne- ja rakennetesteihin voi yksilöitä verrata koko Suomen populaatioon. Tuloksellista kenneltoimintaa ja siten kannattavaa yritystoimintaa voin harjoittaa pitkällä aikavälillä vain jos myös jalostamieni koirien jälkeläiset ovat terveitä.

Ensimmäinen virallinen näyttely uuden urospennun kanssa on jo takanapäin ja innostus lähteä uusiin näyttelyihin on suuri. Haluaisin kyetä esittämään koirat näyttelyissä niin hyvinä kuin ne ovat, etten minä esittäjänä olisi niiden arvioinnin esteenä. Hyvien näyttelytulosten saavuttaminen on tietenkin myös yksi keino markkinoida omia koiriani jo ennen narttuni pennuttamista. Näyttelyissä käyminen ja menestyminen antaa myös mahdollisuuden luoda harrastajille ostohaluja tulevista, ulkomaisista sukulinjoista perityvistä pennuista. Koska oma kokemukseni näyttelyistä ja muista koetilaisuuksista on vielä hyvin rajallista, olen myös miettinyt mahdollisuutta käyttää aluksi toista esittäjää näyttelyissä. Näyttelyinnostuksen myötä haaveenani olisi hankkia myös jossain vaiheessa mahdollisesti toinen narttu, jonka kanssa näyttelyihin ja muihin harrastuksiin treenaamisen aloittaisin heti pennusta alkaen, mutta nyt toistaiseksi kaksi jalostustarkoitukseen treenattavaa ja testattavaa koiraa ja kaksi sekarotuista ovat enemmän kuin tarpeeksi.

Tämän työni pohjalta voisi todeta, että kasvattajaksi ryhtyminen ei välttämättä sovi jokaiselle, eikä liiketoiminta ole aina kannattavaa, mutta itse haluaisin silti sitä yrittää. Oma luja usko sekä paneutuminen asiaan mahdollistavat kuitenkin toimivan liiketoiminnan. Mielestäni minulla olisi kasvattajana rodulle annettavaa, vaikkei dobermann kasvatettavana rotuna olekaan helppo. Olen tottunut työskentelemään stressaavassa työympäristössä ja paineenalaisena, joten aion ainakin kokeilla dobermannien kasvatamista. Teettämällä yhden pennun nartulleni tarvittavien lääkärintarkastusten jälkeen saan katsauksen siihen, mitä kasvattajan työ saattaisi olla. Nartun pennuttamiseen ja pentueen hoitoon saan varmasti tukea ja apua myös nartun kasvattajalta, sillä keskustelimme asiasta jo narttua hakiessani. Hän tarjoutui jo siinä vaiheessa auttamaan, jos tulevaisuudessa haluaisimme teettää nartulle pentuja.

Koska Suomessa on voimassa typistyskielto ja minä olen typistettyjen dobermannien kannalla, olemme myös mieheni kanssa puhuneet muuttaisimmeko ulkomaille ja perustaisimme kennelin sinne. Asia on edelleen harkinnan alla, mutta ennen ensimmäisten pentujen teettämistä emme ainakaan ole vielä lähdössä pois Suomesta. Monessa EU-maassa saa typistää koiria, mutta ongelmallista lähtemisestä tekee muiden maiden liiketoiminnan lakien ja sääntöjen tuntemattomuus sekä uusi kieli.

Töpöhäntäinen dobermann sopii paremmin sisätiloihin, sillä välillä innostuessaan dobermanneilla saattaa olla vauhtia sisätiloissakin yli 20 km/h. Kun häntä ei ole tiellä, ei koira satuta häntäänsä, eikä myöskään muita hännällänsä. Korvien typistäminen on usein myös helpotus korvaongelmiin. On tunnettu fakta, että koirilla, joilla on pystykorvat ei ilmene läheskään yhtä paljon korvatulehduksia tai muita korvaongelmia, kuin niillä koirilla, joilla on luppakorvat. Vaikka on totta, että dobermanneilla korvien ja hännän typistäminen on osittain ulkonäkökysymys, on rodun kehittäjä Karl Friedrich Louis Dobermann rodun kehittäessään tarkoittanut dobermannin töpöhäntäiseksi ja pystykorvaiseksi. Vaikka hän ei jalostuksessaan kyennyt näitä ominaisuuksia periyttämään koiralta toiselle, on Dobermannin tarkoitus ollut luoda töpöhäntäinen ja pystykorvainen koirarotu. Tärkeämpänä hänellekin jalostuksessa ovat kuitenkin todennäköisesti olleet koiran luonne, käyttöominaisuudet ja muuten koiran virtaviivai-

nen ulkoasu. Korvien ja häntien typistäminen on otettu käyttöön kun koira muuten on ollut toivotun kaltainen, eikä näitä ominaisuuksia ole rotuun geneettisesti periytyväksi saatu.

Tämän opinnäytetyön kirjoittaminen on vahvistanut käsitystäni tarkoituksellisesti typistetystä dobermannista, ja olen ehdottomasti sitä mieltä että typistyskielto pitäisi poistaa kaikista maista, myös koirien parhaaksi. Tämän opinnäytetyön kirjoittaminen on myös vahvistanut omaa haluani siitä, että tahdon olla mukana luomassa parempaa ja terveempää dobermannia tulevaisuudessa. Haluan myös olla mukana kertomassa ihmisille dobermannin oikeasta luonteesta ja poistaa kaikkia virhekäsityksiä ja huhuja mitä dobermanneista kuulee. Dobermannit ovat älykkäitä, vilkkaita, rohkeita ja itsevarmoja harrastuskoiria. Dobermann on mielestäni maailman paras koira.

LÄHTEET

- Ahonen Jouni, Koskinen Topi, Romero Tomás. 2009 Opas ravintolan liiketoimintasuunnitelman laatimiseen. Helsinki. Restamark Oy.
- AKC 2010 American Kennel Club. Colors and Markings, Doberman Pinscher. [viitattu 23.1.2010]. Saatavissa http://www.akc.org/breeds/doberman_pinscher/color_markings.cfm
- Asumaa, Hannu 1992 Dobermannin alkuperä, kehitys ja historia. Suomen Doberman-nyhdistys ry. [viitattu 21.11.2008]. Saatavissa http://www.sdy.fi/jalostus/Dobermannin_historia.html
- Asumaa, Hannu 2008 Anatomia. Suomen Dobermannyhdistys ry. [viitattu 18.11.2008]. Saatavissa <http://www.sdy.fi/jalostus/Anatomia.htm>
- Asumaa, Hannu 2009a Jalostus. Suomen Dobermannyhdistys ry. [viitattu 30.3.2009]. Saatavissa <http://www.sdy.fi/jalostus/Jalostus.html>
- Asumaa, Hannu 2009b Luonne ja käyttäytyminen. Suomen Dobermannyhdistys ry. [viitattu 23.4.2009]. Saatavissa <http://www.sdy.fi/jalostus/Luonne.html>
- Evira 2009a Elintarviketurvallisuusvirasto. [viitattu 8.6.2009]. Saatavissa http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet_ja_terveys/tuonti_ja_vienti/tuonti_eu_n_ulkopuolelta/koirat__kissat_ja_fretit
- Evira 2009b Elintarviketurvallisuusvirasto. [viitattu 23.5.2009]. Saatavissa http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet_ja_terveys/tuonti_ja_vienti/sisamar_kkinakauppa_eli_tuonti_ja_vienti_eu-jasenmaissa/koirien__kissojen_ja_frettien_tuonti_ja_vienti
- Evira 2009c Elintarviketurvallisuusvirasto. Koirat, kissat ja fretit – tuonti Suomeen EU:sta ja sen ulkopuolelta. Helsinki.
- Heiskanen, Susanna 2009 Kennel Sun Dan, Muutama sana minusta... [viitattu 17.5.2009]. Saatavissa <http://www.sundan.fi/esittely.html>
- Holopainen, Tuulikki. 2010 Yrityksen perustamisopas – käytännön perustamistoimet. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Ihantola, Mervi 2009 Dobermanniparka. Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri. [viitattu 22.3.2009]. Saatavissa <http://www.clinics-dobermann.net/dobermann/Dobermanniparka.htm>

- Infopankki 2005 Yritysmuodot [viitattu 27.2.2010]. Saatavissa
<http://www.infopankki.fi/fi-FI/Yritysmuodot/>
- Koivukangas, Pirjo 2009 Veisinkö koirani näyttelyyn? [viitattu 23.4.2009]. Saatavissa
http://www.noutajat.com/harrastukset/harrastus_nayttely
- Mujunen, Salme 2001 Mikä ihmeen sijoitusnarttu? [viitattu 23.1.2009] Saatavissa
<http://koti.mbnet.fi/tuulen/sijoitus.htm>
- Paasio, Pentti 2009 Dobermann Suomessa. [viitattu 22.3.2009]. Saatavissa
<http://www.sdy.fi/historia.html>
- Pehkonen, Eino. 2000 Vienti- ja tuontitoiminta. Porvoo. WS Bookwell Oy.
- SDY 2002 Suomen Dobermannyhdistys, jalostustoimikunta. Dobermannjalostuksen tavoiteohjelma. [viitattu 3.4.2009]. Saatavissa
<http://www.sdy.fi/jalostus/Tavoiteohjelma.pdf>
- Siperianhuskyforum 2008 Koska kasvattajaksi? [viitattu 17.5.2009]. Saatavissa
<http://www.siperianhusky.info/keskustelu/index.php?topic=3077.msg23678>
- SATHY 2006 Suomen amerikkalaisperäisten työkoirarotujen harrastajayhdistys ry. Koiran maahantuontiopas. [viitattu 23.1.2010]. Saatavissa
<http://www.sathy.fi/maahantuontiopas.html>
- Suomen Kennelliitto 2006 Kennelnimisääntö. [viitattu 18.5.2009]. Saatavissa
http://www.kennelliitto.fi/NR/rdonlyres/BCD2F1B4-B4CE-4E07-9BD7-8404A41BD8F0/0/skl_kennelnimisaanto2007.pdf
- Suomen Kennelliitto 2008 Perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamissääntö (PEVISA-sääntö). [viitattu 23.1.2010]. Saatavissa
<http://www.kennelliitto.fi/NR/rdonlyres/2BC88BA5-7230-4A79-941D-B7061C6F887A/0/PEVISAaanto.pdf>
- Suomen Kennelliitto 2009a Kennelnimet. [viitattu 17.5.2009]. Saatavissa
<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/kennelnimet/Kennelnimet.htm>
- Suomen Kennelliitto 2009b Koirarekisteriohje 2010. [viitattu 23.1.2010] Saatavissa
<http://www.kennelliitto.fi/NR/rdonlyres/5BDC7D9B-F300-49DA-99C2-2ECA30480498/0/koirarekisteriohje2010.pdf>
- Suomen Kennelliitto 2009c Näyttelyt. [viitattu 26.4.2009]. Saatavissa
<http://www.kennelliitto.fi/FI/toiminta/nayttelyt/etusivu.htm>
- Suomen Kennelliitto 2009d 100 suosituinta rotua 2008. [viitattu 22.3.2009]. Saatavissa
<http://www.kennelliitto.fi/NR/rdonlyres/4CD7AEBE-D6AE-4C5C-98F6-D0B93AD48994/6341/top100.pdf>

- Suomen Kennelliitto 2010 Rekisteröintimaksut 2010. [viitattu 23.1.2010]. Saatavissa <http://www.kennelliitto.fi/NR/ronlyres/24EB4ED8-EA28-412B-8176-396CA0FE2DE6/0/Rekisterointimaksut2010.pdf>
- Suomen Yrittäjät 2008 Yrityksen perustamisen vaiheet. [viitattu 27.2.2010]. Saatavissa <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustaminen/>
- Wikipedia 2007 Sijoituskoira. [viitattu 18.5.2009]. Saatavissa <http://fi.wikipedia.org/wiki/Sijoituskoira>

LIITTEET

Liite 1. Dobermannin terveystilanne

Vakavat, herkästi kuolemaan johtavat sairaudet

Dobermannien sydänsairaus eli dilatoiva kardiomyopatia

Kardiomyopatia ei ole synnynnäinen epämuodostuma, vaan se on sairaus joka kehittyy eläimelle vasta myöhemmällä iällä, eli siis aina vasta syntymän jälkeen. Sairaiden koirien ikäjakautuma on hyvinkin nuoresta pennusta jopa yli kymmenenvuotiaaseen koiraan. Kardiomyopatia on tyypillisesti keskikokoisten ja suurten koirarotujen sairaus ja useimmin siihen sairastuvat keski-ikäiset, eli n.4-6-vuotiaat urokset. Dobermannin lisäksi yleisimmin kardiomyopatiaan sairastuvia rotuja ovat bokseri, tanskandoggi, newfoundlandinkoira ja irlanninsusikoira. Vaikka kardiomyopatia ei ole synnynnäinen sairaus, on eläimillä silti perinnöllinen taipumus sairastua siihen. (Ihantola 2002 [viitattu 5.4.2009].)

Dilatoiva kardiomyopatia, DCM, dilated cardiomyopathy, on sydänlihassairaus, jossa sydänlihas ei sairauden vuoksi pysty supistumaan normaalisti (Ihantola 2002 [viitattu 5.4.2009]). Syytä tähän sydänlihasten sairauteen ei tunneta, mutta se tiedetään, että DCM on primaarinen eli ensisijainen sairaus. Tämä tarkoittaa sitä, etteivät mitkään muut sairaudet voi aiheuttaa eläimelle DCM:aa. (Ihantola 2009 [viitattu 5.4.2009].) Kardiomyopatian sairastumiseen vaikuttavat geenien lisäksi yksilön ikä ja sukupuoli, ja dobermann kardiomyopatialla on muiden rotujen DCM:sta poiketen erittäin huono ennuste (Ihantola 2002 [viitattu 5.4.2009]).

Monissa eri maissa tehtyjen tutkimuksien mukaan dobermannilla on voimakas taipumus sairastua dilatoivaan kardiomyopatiaan. DCM kuvattiin ensimmäisen kerran USA:ssa vuonna 1970. Vaikka se havaittiinkin ensimmäisenä Yhdysvalloissa, esiintyy sairautta yhtä lailla eurooppalaisissa dobermannlinjoissa. Sairauteen ei tunneta hoitoa,

eikä siihen löydy vielä hyviä ennustavia tutkimusmenetelmiä. Hieman ennen koiran sairaaksi toteamista voidaan EKG:ssä tai ultraäänitutkimuksessa havaita sairaudelle tyypillisiä muutoksia. Sairaus on valitettavasti laajasti levinnyt dobermannpopulaatioon, eikä se ole siis vain muutamien tiettyjen linjojen ongelmana. Itse asiassa DCM on vakavin dobermannrotuun kohdistuva uhka, juuri siitä syystä ettei sairauteen ole hoitoa, eikä yksilö voi koskaan parantua sairaudestaan. Jos rodun jalostusmateriaali vielä jatkaa pienenemistään, antaa se DCM:lle mahdollisuuden muodostua vakavaksi riskiksi dobermannin jalostukselle ja koko olemassaololle. (Ihantola 2002 [viitattu 5.4.2009].)

Krooninen aktiivinen hepatiitti, Dobermann hepatiitti

Krooninen aktiivinen hepatiitti, CAH, chronic active hepatitis, jota voidaan dobermanneista puhuttaessa nimittää myös Dobermann hepatiitiksi, DH, on krooninen, etenevä ja tulehduksellinen maksasairaus, joka on suhteellisen yleinen sairaus koirilla. Etenevän tulehduksen seurauksena maksasolut tuhoutuvat ja korvautuvat sidekudosso-luilla. Kun riittävän paljon maksasolukkoa on tuhoutunut, syntyy kirroosi, joka on parantumaton maksavaurio. (Ihantola 2002 [viitattu 5.4.2009].)

Kyseessä on siis vakava sairaus ja vaikka monella yksilöllä se voi olla piilevänä ja oireettomana jopa koko elämänsä ajan, tullessaan kliiniseen eli oireelliseen muotoonsa, dobermanneilla se on väistämättä kuolemaan johtava sairaus. Tauti on perinnöllinen, mutta sen syytä tai periytymistapaa ei tunneta. Maksavian oireetonta muotoa voidaan epäillä verinäytteiden kohonneiden maksaentsyymiarvojen perusteella, mutta lopullisen diagnoosin voi tehdä vain maksasta otetun koepalan perusteella. DH-positiivisella dobermannilla voi verikokeissa maksaentsyymit olla kohoillaan kuukausia tai jopa vuosia, ilman että sillä on kuitenkaan oireita maksaviasta. (Asumaa 2009 [viitattu 5.4.2009].)

CAH:n oireita ovat runsas juominen, väsyminen, laihtuminen, ruokahaluttomuus, limakalvojen keltaisuus, nesteen kerääntyminen vatsaan ja oksentelu. Kun sairaus on edennyt tähän vaiheeseen, on sitä mahdotonta parantaa. (Asumaa 2009 [viitattu

5.4.2009].) Maksatulehduksia esiintyy kaikenrotuisilla koirilla, mutta dobermanneilla niitä esiintyy selkeästi muita rotuja enemmän. DH poikkeaa muilla roduilla esiintyvää kroonisesta maksaviasta siinä, että se huomattavasti aggressiivisempi sairaus, ja koirat menehtyvät nopeammin oireiden alkamisen jälkeen. Dobermannilla on CAH liittyen todettu myös kohonneita maksan kuparipitoisuuksia, mutta ilmeisesti kuparia kertyy maksaan sekundaarisesti, vasta muusta syystä syntyneen maksavian seurauksena. Kupari on myrkyllistä maksasoluille ja kerääntyessään elimistöön, se alkaa tuhota soluja. (Ihantola 2002 [viitattu 5.4.2009].)

Syy, joka käynnistää CAH:n soluvaurion ja ylläpitää sitä, on edelleen tuntematon. Edesauttavia ympäristötekijöitä voivat kuitenkin olla virukset, bakteerit, ruoka-aineet ja erilaiset muut sairaudet. Ensimmäiset julkaisut dobermannin maksasairaudesta ilmestyivät USA:ssa 1980-luvun alussa ja lähes siitä asti tätä vakavaa sairautta on tutkittu Suomessakin. Kaikki Suomessa jalostukseen käytettävät dobermannit tulee testata verikokein CAH:n alkuvaiheen toteamiseksi. Jos koiran maksaentsyymiarvo on kohonnut, kannattaa sen ruokinnan koostumus tarkistaa ja tehdä siihen tarvittavat muutokset. (Ihantola 2002 [viitattu 5.4.2009].)

Vatsalaukun laajentuma ja kiertyminen

Vatsalaukun kiertymä on aina akuutti ja koiralle hengenvaarallinen sairaus. Koiran vatsalaukku laajenee kaasuuntumisen tai joskus myös ylensyönnin johdosta. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].) Kaasuuntumistila johtaa nopeasti, jopa vajaan puolesta tunnista noin puolen päivän aikavälillä, vatsalaukun kiertymään (Asumaa 2009 [viitattu 6.4.2009]). Vatsalaukun kiertymässä koiran elimistö joutuu shokkitilaan ja verenkierrossa tapahtuu häiriöitä. Koska tilanne on erittäin vakava ja hoitona sairauteen on välitön leikkaushoito, täytyy omistajan ottaa heti yhteyttä eläinlääkäriin. Vaikka koira pääsisi mahdollisimman nopeasti leikkaukseen, ei se aina hoidosta huolimatta selviä hengissä. (Eläinlääkäri.fi 2009 [viitattu 6.4.2009].)

Vatsalaukun kiertyminen on usein suurikokoisten ja syvärintaisten koirien ongelma. Koira, joka innostuu tai kiihtyy nopeasti ja esimerkiksi ahmii aina ruokansa, kuuluu

ehdottomasti riskiryhmään. Mm. dobermann kuuluu rotuihin, joilla on keskimääräistä suurempi taipumus sairastua vatsalaukun kiertymään. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].)

Vatsalaukun kiertymän aiheuttajaa ei tiedetä varmaksi, mutta riskiä sairastua siihen voi minimoida välttämällä raskasta liikuntaa juuri ennen tai heti jälkeen ruokailun, sekä pienemmillä ruoka-annoksilla useasti päivässä ruokkiminen. (Asumaa 2009 [viitattu 6.4.2009]). Siitä pitäisikö koiran ruokinta-astian asettaa korokkeelle vai ei on kahta täysin vastakkaista mielipidettä. Useat kasvattajat, eläinkaupan työntekijät ja jopa eläinlääkärit Suomessa suosittelevat ruokinta-astian nostamista telineeseen koiran ruokailun ajaksi varotoimenpiteenä vatsalaukun kiertymää vastaan. Vuonna 2004 julkaistun amerikkalaisen tutkimuksen mukaan kuitenkin korotettu ruokinta lisäisi koiran riskiä sairastua vatsalaukun kiertymään jopa 110 prosenttia. (Kärkkäinen 2005 [viitattu 6.4.2009].)

Oireita vatsalaukun kiertymässä voi yksilöstä riippuen olla hyvin erilaisia. Koira saattaa seistä paikallaan, aivan kuin koettaen saada oksennettua (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009]). Toiset saattavat liikkua jäykän oloisesti ja jotkut juoksentelevat levottomasti läähättäen. Kylkikaaren takaosassa näkyy turvotusta ja koiran kyljet saattavat olla kuin pingoitettut rummunkalvot. Kuolaaminen saattaa olla runsasta ja tyyppillisesti koira alkaa juoda runsaasti lievittääkseen voimakasta kipua. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].)

Runsas neste vatsalaukussa kuitenkin vain pahentaa tilannetta, sillä kaasut ja nesteet täytyy yrittää saada letkun avulla tyhjennettyä vatsalaukusta. Kiireellisimmässä hätätapauksessa kaasuja voi joutua päästämään ulos suoraan vatsaontelon seinämän läpi. Usein kuitenkin vatsalaukun tyhjennys tehdään leikkauksella ja samalla korjataan sen asento, ja mahdollisesti kiinnitetään se vatsaontelon seinämään. Tämä tehdään nykyään varotoimenpiteenä seuraavaa sairastumista varten, sillä vatsalaukun kiertymä uusii muuten suurimmalla osalla potilaista. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].)

Vakavat, jossain määrin hoitoihin vastaavat sairaudet

Verenvuotosairaus eli von Willebrandin tauti

Von Willebrandin tauti, vWD on yleisin perinnöllinen verenvuotosairaus koirilla. Sairautta esiintyy kolmea eri muotoa, joita nimitetään I, II ja III tyypeiksi; ja kaikki tyypit aiheuttavat veren hyytymishäiriötä koiralla. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].) Von Willebrandin tautia on todettu dobermannien lisäksi myös ainakin berninpaimenkoirilla, papilloneilla, manchesterinterriereillä ja welsh corgi pembrokeilla (Wikipedia 2009 [viitattu 6.4.2009]). Eri roduilla esiintyy joku taudin muodoista tyypillisempänä: dobermanneilla se on vWD I, jossa vuototaipumus eli hyytymishäiriö on vähäisin. Geenitestauksen avulla on selvitetty, että vWD I tyyppi periytyy autosomaalisesti, ei ole sukupuoleen sidottu, ja resessiivisesti, peittyvästi, yhden geenin välityksellä. Periytyminen siis tapahtuu aivan samalla mekanismilla kuin mustan ja ruskean karvan värin periytyminen dobermanneilla. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].) Ruskea karvan väri on dobermanneilla resessiivinen.

Von Willebrandin tauti on ensimmäinen dobermannien jalostuksellisesti tärkeistä sairauksista, jota voidaan tutkia DNA-testauksen avulla. USA:n dobermannikannalla tauti on erittäin yleinen, mutta Euroopan sairaustilaenne taudin osalta on tuntematon. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].) Suomessa DNA-tutkimukset aloitettiin vasta vuonna 2006, kun USA:ssa, missä DNA-testi kehitettiin, tutkimukset aloitettiin jo 1980-luvulla (SWCS ry. [viitattu 6.4.2009]). Dobermannilla vWD I tyypissä vWD-tekijä ei itsessään ole virheellinen, vaan mutaatio eli virhe tapahtuu DNA:n kohdassa, joka käynnistää vWD-tekijän. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka koira olisi testin mukaan sairas, sillä saattaa olla tarpeeksi normaaleja hyytymisen käynnistäviä tekijöitä sen koko elämän ajaksi. Vain pieni osa ”virheellisistä” dobermanneista sairastuu koskaan taudin kliinisiin oireisiin. Myöhempi tutkimus tuo varmasti lisätietoa siihen mitä muuta vWD-tekijöitä koirilla on, joka aiheuttaa eron kahdenlaisten sairaiden yksilöiden välille. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].)

Kliinisesti vuotavien koirien hoitoon on käytetty kahta erilaista hoitotapaa. Ensimmäisessä hoitomuodossa sairaalle koiralle tehdään tarvittaessa verisiirto, jonka avulla se saa hyytymistekijöitä. Toinen mahdollisuus on antaa koiralle ruiskeena desmopressiinia, eräänlaista luonnollisen hormonin kaltaista valmistetta, joka vapauttaa kudoksiin varastoitunutta von Willebrand -tekijää verenkiertoon. Esim. leikkauksen tai suuren haavan syntymisen seurauksena, koira (varsinkin DNA-testaamaton sairas yksilö) saattaa kuitenkin jopa menehtyä liialliseen verenvuotoon. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].)

Kaularangan instabiliteetti eli Wobbler syndrooma

Wobbler syndroomalla tarkoitetaan suurilla ja jättiroduilla esiintyvää sairautta, jossa kaularangan alueella, tarkemmin kaularangan alaosassa, dobermanneilla tyypillisesti viidennestä seitsemänteen kaulanikaman alueella, on selkäydinkanavan ahtauma. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].) Oireina sairaudessa esiintyy kipua, ontumista, takajalkojen liikuntahäiriöitä ja halvaantumista (Asumaa 2009 [viitattu 6.4.2009]). Dobermanneilla oireet alkavat pikkuhiljaa, tavallisesti ensin vähäisenä liikuntahäiriönä. Kaularangan taivuttelu saa selkäyttimeen voimakkaampaa puristumista aikaiseksi, joka pahentaa yleensä oireita. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].)

Dobermannin lisäksi esimerkiksi tanskandoggilla ja rottweilerilla on geneettistä taipumusta sairastua wobblerin syndroomaan. Kaularangassa voi aluksi olla ahtaumaa tai kaularangan nivelten epävakaisuutta eli instabiliteettia, mutta usein vasta jatkuvan tai toistuvan ärsytystilan seurauksena koirassa alkaa näkyä sairausoireita. Vielä ei täysin tiedetä miten erilaiset tekijät vaikuttavat sairauden esiintuloon, mutta nykypäivän suojelukoira-koulutus ja -kokeet ovat omiaan lisäämään kaularankaan kohdistuvaa kuormitusta ja sen vaurioitumismahdollisuuksia. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].)

Wobbler syndroomasta kärsivien koirien hoitoon on kaksi vaihtoehtoa. Hoito valitaan aina oireiden määrästä ja laadusta, sekä sairaasta yksilöstä riippuen. Useimmiten käytetään ainakin ensiksi niin kutsuttua konservatiivista hoitomuotoa. Koiran täytyy antaa lepuuttaa niskaa ja taluttaminen tehdään valjailla, jotta kaulaan ja niskaan ei kohdis-

tuisi enempää kuormittumista. Lääkkeinä voidaan käyttää tulehduskipulääkkeitä ja keinotekoisesti valmistettuja kortikosteroideja, jotka ovat samoja steroidihormoneja, mitä lisämunuaiskuori erittää. Konservatiivinen hoito auttaa monia koiria selviytymään kohtalaisesti eteenpäin. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].)

Toinen hoitokeino wobblersin syndroomaan on kirurginen kaularangan alueen korjausleikkaus. Leikkaushoitoa harkitaan silloin, jos koiralla on jatkuvia voimakkaita oireita ja kiputiloja, eikä lääkitys ja lepo tuota tulosta. Leikkauksella pyritään korjaamaan selkänikamien epänormaali liike ja poistamaan selkäyttimeen kohdistuva paine. Leikkaushoito vaatii kuitenkin erikoiskirurgiaa, eikä erityistä leikkausmenetelmää ole vielä löytynyt, joten tuloksetkin ovat varsin vaihtelevia. (Ihantola 2002 [viitattu 6.4.2009].)

Vähemmän vakavat sairaudet

Lonkkanivelen dysplasia eli kasvuhäiriö, HD

Lonkkanivelen dysplasialla tarkoitetaan perinnöllistä lonkkamaljan ja reisiluun pään yhteensopimattomuutta. Dysplasia periytyy polygeenisesti, eli usean eri geenin yhteisvaikutuksesta ja sairauden vaikeusaste vaihtelee lievästä yhteensopimattomuudesta vaikea-asteiseen, riippuen rodusta ja yksilöstä. (Ihantola 2002 [viitattu 8.4.2009].) Dobermannilla HD, hip dysplasia, ei ole merkittävä terveyshaitta, mutta vian olemassaolo tulee kuitenkin huomioida ja jalostuksessa käytettävien koirien röntgenkuvaaminen sairauden kontrolloimista varten olisi toivottavaa. Tällä hetkellä HD:n esiintymistiheys dobermanneilla on Suomessa noin 20 prosentin luokkaa, kun sairausprosentin tavoite olisi noin 13 prosenttia. (Asumaa 2009 [viitattu 8.4.2009].)

Lonkkanivelen dysplasiaa voi esiintyä koiralla molemmin- tai vain toispuoleisesti. Perinnöllisten tekijöiden lisäksi, monet ympäristötekijät vaikuttavat sairauden esiintuloon ja sen vaikeusasteeseen (Ihantola 2002 [viitattu 8.4.2009]). Ruokinta, kasvuajan ylipaino, liikunta ja sairaudet vaikuttavat merkittävästi sairauden vakavuuteen. Myös kuvaustekniset asiat ja lonkkalausuntojen arvostelijoiden arvosteluperusteet, varsinkin

eri maiden välillä ovat vaikuttavia tekijöitä. (Asumaa 2009 [viitattu 8.4.2009].) Ylipainoa ja kasvavan pennun virheellistä ruokintaa pidetään eräänä dysplasiaa pahentavana tekijänä. Lonkkanivelen liikkuvuuden ylläpitäminen kaikissa dysplasian muodoissa on erittäin tärkeää varsinaisen nivelrikon vaikutusten minimoimiseksi. Kevyt-rakenteinen ja liikkuva koira ei siis rampaudu nivelrikon jälkeen yhtä nopeasti kuin ylipainoinen sohvalla makaava lajitoverinsa. (Ihantola 2002 [viitattu 8.4.2009].)

PHTVL/PHPV silmäsairaus

PHTVL/PHPV on koirilla esiintyvä perinnöllisen silmäsairaus. Sairaus johtuu sikiökauden verisuonijäänteistä silmän linssin takapinnalla. PHTVL/PHPV, Persistoiva Hyperplastinen Tunica Vasculosa Lentis ja Persistoiva Hyperplastinen Primaari Vitreous, jaotellaan kuuteen eri vaikeusasteeseen ja sairaus voi aiheuttaa pahimmillaan jopa yksilön sokeutumisen. Sairautta tutkitaan niin sanotun biomikroskoopin avulla ja vaikka muutoksia tutkimuksessa voi nähdä jo aivan pienillä koiran pennuilla, lopullinen PHTVL/PHPV-diagnoosi on varminta tehdä vasta täysikasvuiselle koiralle. Suomessa lopullisen lausunnon saa yli 6kk vanha dobermann. (Asumaa 2009 [viitattu 18.4.2009].)

1. asteen PHTVL/PHPV:ssä muutokset silmän linssissä ovat varsin vähäisiä, eivätkä häiritse linssin toimintaa. Näiden yksittäisten pistemäisten verisuonten kiinnityskohtien löytäminen vaatii erikoisvälineistöä ja erittäin huolellista, asiantuntevaa tarkastusta. Pisteitä voi olla muutamia, tai niitä voi olla runsaasti. Ne voivat olla keskittyneet vain toiseen silmään, tai niitä voi löytyä molemmista silmistä. Koska sairauden 1. asteen muutokset ovat niin vähäisiä, on ilmeistä, että kaikkia 1. asteen muutoksia ei voida havaita. Suomessa 1. asteen koirat on hyväksytty jalostuskäyttöön sillä suosituksella, ettei kahta 1.asteen sairastavaa yksilöä kuitenkaan astuteta keskenään. Koska kaikkia 1. asteen koiria ei ole pystytty tutkimuksissa havaitsemaan, on mahdollista vahingossa kuitenkin yhdistää kaksi 1. asteen koiraa keskenään. (Asumaa 2009 [viitattu 18.4.2009].)

2. asteesta ylöspäin dobermann on Suomessa jalostuskiellossa. Sairauden 2.-6. asteessa muutokset näkyvät samentumina, joko toisessa tai molemmissa silmissä. Näissä muodoissa, toisin kuin 1. asteessa, sairaus on hiljalleen etenevä ja saattaa johtaa jopa koiran sokeutumiseen asti. (Asumaa 2009 [viitattu 18.4.2009].) Koska näkö ei kuitenkaan ole koiran tärkein aisti, eikä Suomessa sairauden 2.-6. astetta esiinny juuri lainkaan, vain todella harvoin sairaus aiheuttaa yksilölle ongelmia jokapäiväisissä elämäntilanteissa.

Ihosairaudet

Dobermanneilla esiintyy suhteellisen paljon iho-ongelmia verrattuna muihin koirarotuihin. Syitä, miksi dobermanneilla on niin paljon ihosairauksia, on monia – niin kuin koirilla yleensäkin. (SDY 2002 [viitattu 22.4.2009].) Yhtenä syynä voidaan pitää sitä, että dobermannilla ei ole aluskarvaa ja sen karvapeite on todella lyhyt monien muiden rotujen edustajiin nähden. Mitä lyhyempi karva, sitä huonommin se estää ympäristön saasteita, tauteja ja viruksia pääsemästä iholle. Hyvä puoli lyhyessä karvassa on se, etteivät ihotulehdukset yleensä pääse kehittymään kovin pitkälle, ennen kuin omistaja huomaa ne; pitkän karvan alla muhiva ihotulehdus voi huomaamatta päästä etenemään vakavaksi tulehdukseksi asti.

Allergiat ja muut kutinaoirein alkavat yliherkkyysreaktiot muodostavat oman sairausryhmänsä, mutta niiden diagnosointi on usein erittäin vaikeaa. Eriasteiset harvakarvaisuus ja kaljuuntuminen – joita kutsutaan myös alopesioiksi – muodostavat toisen sairausryhmän. Tämä on helposti näkyvä, mutta toistaiseksi vielä osittain tuntematon sairausryhmä. Harvakarvaisuus ja turkin osittainen kaljuuntuminen on tyypillistä isabel-lan, fawn, värisellä ja varsinkin sinisellä dobermannilla, joista kumpikaan väri ei ole sallittu Suomessa. Siksi tautia kutsutaan usein myös nimellä sinisen dobermannin syndrooma. Myös erilaiset hormonaaliset häiriöt, kuten esim. kilpirauhasen vajaatoiminta, vaikuttavat nopeasti karvapeitteen kuntoon huonontavasti. (SDY 2002 [viitattu 22.4.2009].)

Sikaripunkki, Demodex Canis, ja ihon stafylokokki-infektio aiheuttavat pieniä karvatomia ja hilseileviä laikkuja koiran turkkiin, mutta pahentavat helposti muitakin yksilön vikoja, kuin pelkästään kosmeettisia ihosairauksiin liittyviä oireita. Lähes aina koiran sairastuessa iho-oireisiin, täytyy yksilölle tehdä perusteellinen tutkimus ja ottaa niin verikokeet kuin ihonäytteetkin diagnoosin selvittämiseksi. (SDY 2002 [viitattu 22.4.2009].)

Koska dobermannin iho ja karvapeite reagoivat helposti useiden eri tautien yhteydessä, on ensisijaisen sairauden diagnosoiminen erityisen tärkeää, mutta ei aina valitettavasti kuitenkaan mahdollista. Hyvän lopputuloksen saavuttaminen ja sairauden voittaminen riippuvat tietenkin varmasta diagnoosista ja olemassa olevista hoitomahdollisuuksista (SDY 2002 [viitattu 22.4.2009]). Aikaisemmin mainittuun sinisen dobermannin syndroomaan ei voi vaikuttaa millään hoitokeinoilla, vaan koiran kaljuuntuminen on väistämätöntä, jos se on tautiin sairastunut. Tällaisissa tapauksissa hoito on ainoastaan oireita lievittävää ja hoidon tarkoitus on antaa koiralle mahdollisuus elää mahdollisimman normaalia elämää sairaudesta huolimatta. (SDY 2002 [viitattu 22.4.2009].)

Kilpirauhasen vajaatoiminta, hypotyreoosi

Kilpirauhasen vajaatoiminta eli hypotyreoosi on koirilla hormonaalinen sairaus. Sairaus on yleinen niin dobermannilla, kuin muillakin roduilla, mutta tarkkoja lukuja ei tiedetä. Sairauden esiintyvyyksiheys suomalaisessa dobermannikannassa pitäisi selvittää ja ottaa huomioon jalostuksen kannalta, sillä vaikka sairaan koiran jalostuskielto ei tällä hetkellä ole järkevä vaihtoehto, tulevaisuudessa asia saattaa muuttua. USA:ssa esitetyissä tilastoissa dobermanni kuuluu hypotyreoosia sairastavien rotujen kärkiryhmään. (Asumaa 2009 [viitattu 18.4.2009].)

Sairauden perinnöllisen muodon aiheuttaa autoimmuunireaktio, joka tuhoaa vähitellen kilpirauhaskudosta. Autoimmuunireaktiolla tarkoitetaan sitä, että koiran immuunijärjestelmä hyökkää omaa kilpirauhaskudostaan vastaan. Sairautta esiintyy kolmea muutaakin muotoa, synnynnäinen, sekundäärinen tai tertiäärinen, mutta edellä mainittu

primäärinen muoto on ehdottomasti näistä yleisin. Kaikissa kilpirauhasen vajaatoiminnan tapauksissa myös ympäristötekijät, kuten ravinto, virukset, yms. vaikuttavat sairauden puhkeamiseen. Kilpirauhashormonien tuotanto on elimistön aineenvaihduntaan liittyvien toimintojen kannalta välttämätöntä, mutta vajaatoiminta ei ole hengenvaarallista, eikä ilmene koskaan äkillisesti, vaan sairaus kehittyy aina hiljalleen. (Asumaa 2009 [viitattu 18.4.2009].)

Sairauden oireet ilmaantuvat tavallisesti 2-5-vuotiaille koirille. Koska kilpirauhashormoni vaikuttaa niin moniin elintoimintoihin, häiriöitäkin koiran elimistössä syntyy vajaatoiminnan seurauksena usealla eri tasolla. Koska oireet ilmaantuvat vähitellen, niitä ei aina osata tulkita oireiksi, vaan useasti ne luetaan vanhenemisen merkeiksi. Tyypillisimpiä oireita ovat: väsymys, masentuneisuus, laiskuus, haluttomuus tehdä mitään, karvanlähtö, ihon hilseily, rytmihäiriöt ja kohonnut kolesteroli. On hyvä pitää mielessä, että useat koirat ovat oireettomia tai lähes oireettomia pitkään, sairauden erittäin hitaan etenemisen vuoksi. Joskus oireiden perusteella kilpirauhasen vajaatoimintaa epäiltäessä, kyseessä ei olekaan tämä sairaus, vaikka oireet olisivatkin hyvin samankaltaiset. (Asumaa 2009 [viitattu 18.4.2009].)

Vestibulaarisyndrooma ja muut tasapainoon vaikuttavat sairaudet

Vestibulaarisyndrooma on vastasyntyneillä dobermanneilla ja muutamalla muulla rodulla esiintyvä sairaustila, joka aiheuttaa tasapainohäiriötä. Pennun on vaikea pysyä normaalisti tasapainossa ja se vaikuttaa levottomalta. Pentu itkee enemmän kuin pentuesisarensa, ei pysy kunnolla emän nisässä imiessä ja syömisen jälkeen kierähtää herkästi selälleen. Pennun avustaminen ruokinnassa yleensä pitää sen muiden pentuesisarusten kanssa samassa kasvuvauhdissa. Luovutusikäisenä pentu vaikuttaa jo normaalilta, jos muut tasapainoon vaikuttavat tekijät ovat kehittyneet normaalisti. Sairaustilan aiheuttaa todennäköisesti vaurio korvan tasapainoelimessä. Mikäli vaurio on vakava, voi pentu olla kuuro. (Asumaa 2009 [viitattu 21.4.2009].)

Toinen sairaus, joka liitetään tasapainovaurioihin, on idiopaattinen pään tärinä. Tyypillinen sairastaja on nuori koira, noin puolen vuoden ikäinen uros tai narttu. Kohtaus

alkaa usein koiran ollessa makuulla. Koiran pää alkaa spontaanisti tärinä joko ylös - alas tai sivulta toiselle, mutta muuten koira ei tärise. Kohtauksiin ei näytä liittyvän kipuja ja koira on täysin tajuissaan kohtauksen aikana. Kohtaukset kestävät yleensä muutamia minuutteja, ja sen jälkeen koira on taas käytökseltään täysin normaali. Kohtausten välit saattavat vaihdella tunteista jopa kuukausiin. Tärinä ei vuosien kuluessa muutu pahemmaksi, mutta harvoin se myöskään paranee. Hoitona on tuloksetta koekeltu muun muassa epilepsialääkettä, vaikka tuskin lääkitys olisi edes tarpeellista kun kohtaukset eivät näytä pahenevan ajan myötä. (Asumaa 2009 [viitattu 21.4.2009].)

Panosteitti eli luuston kasvuhäiriöt

Panosteitillä tarkoitetaan kasvuikäisen koiran jalkojen luustosairautta. Nuoren koiran jalkojen pitkissä putkiluissa tapahtuu silloin muutoksia. Tyypillisinä oireina ovat ontuminen ja jalkojen kivut. Ontuminen voi siirtyä jalasta toiseen, käydä kaikki jalat läpi, tai sitten esiintyä vain yhdessä jalassa; joskus kipu voi olla lähes sietämätöntä. Kivun sivuvaikutuksina joillain koirilla esiintyy kuumeilua ja ruokahaluttomuutta. Tavallisesti koira alkaa oireilla 5-12 kuukauden ikäisenä. Oireet voivat olla tilapäisiä tai ne voivat kestää koiran koko kasvukauden ajan. (Asumaa 2009 [viitattu 22.4.2009].)

Panosteitti on eläinlääketieteessä pystytty jo vuosikymmenten ajan diagnosoimaan röntgenkuvien ja kliinisten oireiden perusteella. Taudin syyt ovat silti edelleenkin epäselvät. Verenkiertohäiriöt ja ympäristötekijät, kuten vääränlainen ruokinta yhdistetään kuitenkin usein näihin luustohäiriöihin. Hoidon tärkeimpänä tavoitteena on palauttaa kaikkien raajojen normaali liikkuvuus. Kipulääkkeiden ja levon merkitys ovat hoidon kulmakivet. Sairaudella on erittäin hyvä ennuste: koira paranee aikaa myöden eikä tarvitse leikkaushoitoa. Sairaus ei myöskään vaikuta koiran terveydentilaan tulevaisuudessa. (Asumaa 2009 [viitattu 22.4.2009].)

LÄHTEET

- Asumaa, Hannu 2009 Dobermannin terveys. Suomen Dobermannyhdistys ry. [viitattu 5.4.2009]. Saatavissa <http://www.sdy.fi/jalostus/Terveys.html>
- Eläinlääkäri.fi 2009 Koiraklinikka. Mahalaukun kiertymä. [viitattu 6.4.2009]. Saatavissa <http://www.elainlaakari.fi/klinikat/koiraklinikka/koiran-sairauksia-ja-tartuntatauteja/mahalaukun-kiertym/>
- Ihantola, Mervi 2002 Dobermann jalostuksellisesti merkittävät sairaudet. Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri. [viitattu 5.4.2009]. Saatavissa <http://www.sdy.fi/jalostus/Sairausliite.pdf>
- Ihantola, Mervi 2009 Kardiomyopatia. Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri. [viitattu 5.4.2009]. Saatavissa http://www.clinics-dobermann.net/dobermann/DCM_artikkeli1.htm
- Kärkkäinen, Tuomas 2005 Mahalaukun kiertymä – onko tämä ihmisen aiheuttama sairaus? [viitattu 6.4.2009]. Saatavissa http://www.vetcare.fi/index.php?module=view_selected_news&news_id=19&id=104
- SDY 2002 Suomen Dobermannyhdistys, jalostustoimikunta. Dobermannjalostuksen tavoiteohjelma. [viitattu 3.4.2009]. Saatavissa <http://www.sdy.fi/jalostus/Tavoiteohjelma.pdf>
- SWCS ry. 2009 Suomen Welsh Corgi Seura. Pembroket ja von Willebrand. [viitattu 6.4.2009] Saatavissa http://www.corgiseura.net/pembroke/von_wille2.htm
- Wikipedia 2009 Von Willebrandin tauti. [viitattu 6.4.2009]. Saatavissa http://fi.wikipedia.org/wiki/Von_Willebrandin_tauti